

Stenogrammid

XIII Riigikogu, V Istungjärk, täiskogu korraline istung

Teisipäev, 07.03.2017, 10:00

Toimetatud

10:00 Istungi rakendamine

1. 10:00 Õiguskantsleri asetäitja-nõuniku Olari Koppeli ametivanne

10:02 Istungi rakendamine

2. 10:05 Liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (281 SE) teine lugemine

3. 10:09 Julgeolekuasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (383 SE) esimene lugemine

4. 10:27 Rahvastikuregistri seaduse eelnõu (382 SE) esimene lugemine

5. 11:41 Riigikogu otsuse "Põhjamaade Investeeringispangale antud riigigarantii suurendamine" eelnõu (389 OE) esimene lugemine

6. 12:02 Sotsiaalmaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu (364 SE) esimene lugemine

10:00 Istungi rakendamine

10:00 Esimees Eiki Nestor

Palun väga vabandust, aga me ei saa täna muidu tööd alustada, kui saalis peab vaikus olema!

1. 10:00 Õiguskantsleri asetäitja-nõuniku Olari Koppeli ametivanne

10:00 Esimees Eiki Nestor

Austatud Riigikogu! Täiskogu V istungjärku 7. töönädala teisipäevane istung algab sellega, et Olari Koppelil tuleb õiguskantsleri asetäitja-nõuniku ametisse nimetamise puhul anda ametivanne. Palun, Olari Koppel!

10:01 Õiguskantsleri asetäitja-nõunik Olari Koppel

Austatud Riigikogu! Tootan jääda ustavaks Eesti rahvale, Eesti Vabariigile ja tema põhiseaduslikule korrale ning oma südametunnistuse järgi, kooskõlas Eesti Vabariigi põhiseaduse ja seadusega, täita erapooletult kõiki neid kohustusi, milleks amet mind kohustab. (Aplaus.)

10:02 Istungi rakendamine

10:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Nüüd on aeg eelnõusid ja arupärimisi üle anda. Andres Herkel, palun!

10:02 Andres Herkel

Härja juhataja! Austatud kolleegid! Annan kaheksa Vabaerakonna saadiku nimel üle arupärimise riigihalduse ministrile Mihhail Korbile. Vabaerakonnal ei ole ühtegi otse Viljandimaalt valitud saadikut, aga ükski Viljandimaa saadik ei ole paraku neid probleeme tõstatanud. Meie arvates on ka selles maakonnas samasuguseid haldusreformi probleeme, nagu me oleme neid mitme maakonna puhul

tõstatanud. Sealgi on uute omavalitsusüksuste piire tõmmatud kentsaka loogika alusel, mis ei arvesta ajaloolist kuuluvust, ja on ka väga selge nimeprobleem.

Meie arvates on üsna arusaamatu, et Mulgi vald tekib kahe ajaloolise Mulgimaa kihelkonna piirides, kolm neist aga jäävad sealt välja. On probleem Suure-Jaani nimega, mis ohverdati olupoliitiliste läbirääkimise käigus, millesse volikogud võivad sattuda olukorras, kus reformi viiakse läbi sellisel moel, nagu seda on viidud. Kehtib karm 5000 elaniku nõue, kardetakse ilma jääda ühinemistoetusest jne. Ajaloolis-geograafiline ülesanne Viljandimaa jagamisel ei ole meie arvates sooritatud heale, isegi mitte rahuldavale hindele. Sellest tulenevalt loodame, et riigihalduse minister viib end Eesti ajaloo, geograafia ja traditsioonidega 20 päeva jooksul kurssi. Aitäh!

10:04 Aseesimees Enn Eesmaa

Olen Riigikogu juhatuse nimel võtnud vastu ühe arupärimise ning juhatus otsustab selle menetlemise vastavalt Riigikogu kodu- ja töökorra seadusele. Nüüd palun teeme kohaloleku kontrolli!

Kohaloleku kontroll

Istungist võtab osa 79 Riigikogu liiget.

2. 10:05 Liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu (281 SE) teine lugemine

10:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Teine päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu 281 teine lugemine. Palun juhtivkomisjoni nimel ettekandeks kõnetooli majanduskomisjoni liikme Kristen Michali!

10:05 Kristen Michal

Austatud aseesimees! Head Riigikogu liikmed! Tegemist on liiklusseaduse, riigilõivuseaduse ja toote nõuetele vastavuse seaduse muutmise seaduse eelnõu teise lugemisega. Esimene lugemine oli 9. novembril 2016. aastal ja esimene lugemine lõpetati. Eelnõuga muudetakse liiklusseadust, et rakendada Euroopa õigusakte, mis käsitlevad autovedudel kasutatavaid sõidumeerikuid, ka reguleeritakse täpsemalt kohustusliku sõidumeerikuga mootorsõiduki juhi kohustusi sõidu- ja puhkeaja üle arvestuse pidamisel ning kaartide taotlemise nõudeid.

Komisjon arutas eelnõu mitmel korral: 14., 20. ja 21. veebruaril. Vaadati läbi komisjonile laekunud ettepanekud ja langetati otsused. Ettepanekud tulid Majandus- ja Kommunikatsiooniministeeriumist ning kõik peale kolme ettepaneku on leidnud tee loetelusse, mida komisjon toetas. Kolm ettepanekut jäi kõrvale, sest need puudutasid raudteeseadust ja teisi seadusi, mis ei ole selle seadusega otseses seoses. Komisjon asus seisukohale, et vastavalt üldisele tavale me siiski ministeeriumidele nii palju vastu ei tule, et lubame juba menetluses olevatele seadustele lisad juurde panna. Siiski on see eelnõu saanud ühe lisa, mis käsitleb kontrollloostude tegemist just sellisel viisil, et kontrolllostu tegija ei pea teatama, et ta asub seda tegema. See on regulatsioonina küllap mõistlik, sest kui sa teatud, et hakkad kontrolllostu tegema, siis sulle tõenäoliselt müüakse just selline toode, mis vastab nõuetele, mitte ei müüda õige eseme pähe midagi, mis seda ei ole.

Selline üldine kokkuvõte. Parandused on teie ees, eelnõu on ka olemas. Sellele ei olegi palju lisada peale selle, et komisjon tegi ettepaneku teine lugemine lõpetada. Aitäh!

10:08 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja! Teile küsimusi ei ole. Soovi korral avan läbirääkimised. Läbirääkimiste soovi ei ole. Vaatame läbi muudatusettepanekud. Eelnõu muutmiseks on esitatud 16 ettepanekut, kõik on juhtivkomisjonilt ja neid on arvestatud täielikult: 1., 2., 3., 4., 5., 6., 7., 8., 9., 10., 11., 12., 13., 14., 15. ja 16. Oleme koos läbi vaadanud kõik muudatusettepanekud. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 281 teine lugemine lõpetada. Teine lugemine on lõppenud.

3. 10:09 Julgeolekuasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu (383 SE) esimene lugemine

10:09 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolmas tänane päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud julgeolekuasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 383 esimene lugemine. Palun algataja nimel ettekandeks kõnetooli siseminister Andres Anvelt!

10:09 Siseminister Andres Anvelt

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Tere hommikust! Hea meel on siin teie ees seista ja anda Riigikogu menetlusse julgeolekuasutuste seaduse ja teiste seaduste muutmise seaduse eelnõu 383. Eelnõul on mitu paralleelset eesmärki: tänapäevastada julgeolekuasutuste seadust, likvideerida seal mitmed erinevused, mis on aastate jooksul tekkinud võrreldes näiteks kriminaalmenetluse seadustiku ning politsei ja piirivalve seadusega. See puudutab just varjatud info kogumist.

Kui minna eelnõu sisu juurde, siis ühe olulise muudatusena nähakse ette kehtestada julgeolekuasutustele kohtu luba nõudvateks toiminguteks kohtuniku loa saamise meetodid. Uuenduste kohaselt võib kohtunik vältimatu vajaduse korral anda loa ükskõik millisel taasesitamist võimaldaval viisil. Muudatus kindlasti kiirendab toiminguid, mille puhul on ajafaktor üliolulise tähtsusega. Ma rõhutan, et analoogsed võimalused on juba aastaid olemas ka kriminaalmenetluse seadustikus, need on antud kriminaalmenetluses kohtuniku loa saamise kiirendatud meetodeid ette nähes.

Teise olulise muudatusena reguleeritakse senisest selgemalt teabe varjatud kogumiseks kasutatavaid meetmeid, sh salajasele koostööle kaasamine ja juriidilise isiku teesklemine. Eelnõu reguleerib teesklemist selliselt, et konspiratsioon ehk varjatus oleks ka reaalselt tagatud. Kehtiv seadus võimaldab ka praegu teeselda juriidilist isikut, kuid sellesisulised kanded registritesse tuleb praegu teha asjaomase ministri avalduse alusel ja selliselt asutatud äriühingu kasutamine teabe varjatud kogumiseks ei ole konspiratsiooni puudulikkuse tõttu võimalik. Eelnõu kohaselt otsustab sarnaselt füüsilise isiku teesklemisega ka juriidilise isiku teesklemise julgeolekuasutuse juht, kuid seejuures jääb edaspidigi kehtima kohustus anda asjaomasele ministrile perioodiliselt teavet sellise juriidilise isiku tegevuse kohta.

Kolmandaks sätestab eelnõu täpsemalt salajasele kaastööle kaasatud inimeste ja nende lähedaste õigused, sh näiteks juhul, kui nimetatud töö käigus peaks mingi õnnetus juhtuma. Need õigused hõlmavad ka hüvitise saamist töövõime kaotuse või hukkumise korral.

Seega, muudatustega antakse seaduse tasemel selgemad alused julgeolekuasutuste – nendeks on tänasel päeval Kaitsepolitseiamet ja Teabeamet – tegevuses konspiratsiooni tagavate ja toetavate meetmete rakendamiseks. Samas ühtlustatakse eelnõuga julgeolekuasutuste järelevalvet puudutavaid nõudeid. Asjaomane minister esitab vähemalt kord kuue kuu jooksul Riigikogu julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjonile ülevaate julgeolekuasutuste tegevusest ja järelevalvest nende tegevuse üle. Lisaks eelnimetatud muudatustele on veel üks rohkesti kõneainet leidnud muudatus: Teabeameti nimetus asendatakse Välisluureameti nimetusega. Muudatuse tulemusena kajastab asutuse ametlik nimi senisest täpsema fookusega selle tegevusala. Kindlasti tuleb märkida, et asutuse juriidiline staatus ja tema töö sisu vastavalt julgeolekuasutuste seadusele nime muudatusega ei muutu ja tulevane Välisluureamet, tänane Teabeamet, on endiselt Kaitseministeeriumi haldusalas tegutsev valitsusasutus. Sellega ma olen teile lühidalt andnud ülevaate eelnõust 383. Kuulan hea meelega teie küsimusi. Aitäh teile!

10:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Neist esimene tuleb Kalle Laanetilt. Palun!

10:14 Kalle Laanet

Aitäh, austatud juhataja! Hea minister! Jälitustegevuse seadus jõustus esimest korda 2001. aastal. Elu on selle aja jooksul väga palju muutunud. Ka kurjategijad on nn tänavalt liikunud küberruumi ja kogu toimetamine küberruumis hõlmab üha rohkem ja rohkem meie elust. See puudutab ka meie

julgeolekut. Kas teil on tulevikus plaanis mõelda varjatud võtete, küberagentide kasutamisele küberruumis? Kas on mõeldud kasutada samasuguseid meetodeid, nagu me igapäevaelus kasutame, ka küberruumis?

10:14 Siseminister Andres Anvelt

Hea kolleeg! Te tegite kogemata väikse vea, öeldes, et jälitustegevuse seadus kehtib 2001. aastast. Julgeolekuasutuste seadus kehtib 2001. aastast. Aga see selleks.

Teie küsimus on väga oluline. Me pidevalt analüüsime, kuidas on võimalik nii julgeolekuasutuste seaduses kui ka KrMS-is ehk kriminaalmenetluse seadustikus, samuti politsei ja piirivalve seaduses antud võimalusi kasutada toiminguteks küberruumis. Ma julgen täna väita, et tegelikult kõik need toimingud on kantavad küberruumi. Küsimus on pigem selles, millised on tehnilised võimalused. Täna näiteks alustan ma läbirääkimisi rahandusministriga. Neil kõnelustel on need teemad väga selgelt üleval, just suurendamaks küberruumis jälitustegevuse võimekust, sh ka tehnilist võimekust. Nii et see on prioriteet. Aga julgen väita küll, et tegelikult praeguse kolme seaduse võimalused laienevad ka küberruumile. Selles mõttes probleemi ei ole.

10:16 Aseesimees Enn Eesmaa

Eerik-Niiles Kross.

10:16 Eerik-Niiles Kross

Hea minister! Paragrahv 23, konspiratsioonivõtete paragrahv – teil on seal ette nähtud ka võimalus, nii palju kui ma aru saan, varjata kinnisasja kuuluvust. See peaks tähendama kinnistusregistrisse valeandmete või variandmete kandmist. Kas on analüüsitud, kuidas see meie tugeva kinnistusraamatuga kokku käib ja mis kinnisasjaga asjaõiguse mõttes juhtub? Riik ju praegu garanteerib, et registrikanne on tõene. Kas seda aspekti on analüüsitud?

10:16 Siseminister Andres Anvelt

Tegelikult võib öelda, et see kanne kinnistusraamatus on ikkagi tõene, sest enne n-ö tehakse see juriidiline või füüsiline isik, keda teeseldakse. Tema suhtes kinnistusraamatu seisukohalt kehtivad teiste inimeste õigused ja kohustused on täpselt samasugused. Temalgi vastutus ära ei kao. Kui teeseldud füüsiline või juriidiline isik teeb mingi kinnisvaratehingu, siis sel puhul vastutab selle teeseldud isiku kaudu asjaomane julgeolekuasutus. Kinnistusraamatu seisukohalt on see isik tõene, ta on riigis kehtestatud õiguse alusel olemas. Kinnistusraamatus me mitte midagi varjatult ei tee. Küll me n-ö teeme varjatult valmis isiku, kelle tehingud kajastuvad kinnistusraamatus.

10:17 Aseesimees Enn Eesmaa

Eerik-Niiles Kross, teine küsimus.

10:17 Eerik-Niiles Kross

Aitäh! Ma tulen selle teema juurde järgmisel lugemisel tagasi. Praegu aga küsin eelnõu § 4 kohta, mis puudutab salastatud välisteavet. Seal on öeldud, et salastatus kustub, kui isiku surmast on möödunud 20 aastat. Praegu on see minu teada isikuandmete kaitse normi järgi tavaliselt 30 aastat. Näiteks kui keegi tahab uurida andmeid mingisuguse vana kriminaalasja kohta, siis peab isiku surmast olema möödunud 30 aastat, muidu ei saa juurdepääsu. Kas seda perioodi on plaanis lühendada, ühtlustada või mis sellega on?

10:18 Siseminister Andres Anvelt

Tegelikult võib öelda, et andmekaitseseadus on üldseadus ja eriseadused näevad ette mitmeid erisusi. Teie märgitud juhul ongi see erisus tehtud selle seaduse sisust tuleneva vajaduse tõttu. Eriseadustega, nagu te teate, võib üldseadusi kitsendada ja näiteks teatud tähtaegu muuta. Nii ongi seesama säte tehtud.

10:19 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Urve Tiidus!

10:19 Urve Tiidus

Aitäh, lugupeetud juhataja! Lugupeetud minister! Mulle väga meeldib – ja ma arvan, et teistele ka –, kui asju nimetatakse õige nimega. Teabeamet on nüüd saanud sisu kajastava nimetuse. Mu küsimus puudutab aga sellise tavalise inimese mõtteid. Kogu see jälitustegevus, luure ja teabe kogumine tekitab detektiivilugude lugejates ja krimifilmide vaatajates ehk küsimuse, kas selle seaduse mõjul võib selline tegevus Eesti ühiskonnas laieneda. Mis te arvate?

10:19 Siseminister Andres Anvelt

Ütlen teile ausalt, et otsustades julgeolekuasutuste järelevalve erikomisjoni töö järgi, on aastast aastasse näha väikest kasvu. Väike kasv tuleneb eelkõige suuremate kogemustest ja parematest oskustest erimeetmeid või pigem erandmeetmeid kasutada – nimetaksin neid niimoodi. See seaduseelnõu minu arvates mingisugust plahvatust kaasa ei too. Näiteks üks oluline punkt siin on olemasolevate sätete korrastamine. Aga ega praegugi pole ükski riigi julgeoleku seisukohalt vajalik toiming julgeolekuasutustel ära jäänud. Ma vähemalt loodan seda. Töö on olnud hästi planeeritud. Samas me ei tea kunagi ette, seda kohtuniku luba võib tõesti vaja minna minutite või tundide jooksul. Selline probleem on võimalik. Ega muidu poleks seda muudatust omal ajal kriminaalmenetluse seadustikku tehtud. See juba aastaid tagasi kriminaalmenetluse seadustikku tehtud muudatus andis võimaluse teatud toimingute puhul küsida luba ka näiteks meili ja SMS-i kasutades, aga mingisugust olulist jälitustegevuse suurenemist – seda ka järelevalvekomisjoni statistika põhjal, millele ma olen pilgu peale heitnud – see küll kaasa ei toonud. Aga ma rõhutan veel, et aastast aastasse on see tegevus laienenud. Kindlasti tasub siiski alati rõhutada, et minu praktilised kogemused kinnitavad, et Eesti on õigusriik, kus korralik, tavaline Eesti elanik ega ka ükski meie külaline ei pea muretsema selle pärast, et keegi hakkab teda jälitama. Pigem tehakse kõiki niisuguseid asju selleks, et kõigil oleks Eesti riigi pinnal turvaline olla.

10:21 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, tänan! Teile rohkem küsimusi ei ole. Komisjoni nimel ettekandeks saab sõna Ken-Marti Vaher, põhiseaduskomisjoni esimees.

10:22 Ken-Marti Vaher

Lugupeetud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas seaduseelnõu 383 oma 20. veebruari istungil. Kutsutud olid mitmed külalised Siseministeeriumist, sh siseminister, samuti Teabeameti peadirektor ja kaitsepolitsei peadirektor. Peab mõnma, et põhiline diskussiooniobjekt oli Teabeameti uus nimi. Annan aga lühidalt, mõne lausega ülevaate elnõu tutvustusest, mille tegi minister.

Eelnõuga ajakohastatakse peamiselt julgeolekuasutuste seadust. Eelkõige on neid muudatusi vaja, et paremini tagada salajasele koostööle kaasatavate inimeste õigusi. Üks oluline sisuline muudatus puudutab halduskohtult loa taotlemise regulatsiooni. Juhuks kui on vaja piirata isiku õigust sõnumisaladusele või kodu ja perekonnaelu puutumatusse, täpsustatakse halduskohtu loa saamise võimalusi. Teise olulise muudatusena muutuvad selgemaks teabe varjatud kogumisel kasutatavad meetmed.

Nimi on alati selline teema, mis tekitab palju poleemikat, ja nii oli see ka meie diskussioonis põhiseaduskomisjonis. Tutvustan lühidalt algatajate põhjendusi, miks Teabeameti nimi ära muudetakse. Kaitseministeeriumi esindaja selgitas, et Välisluureamet annab paremini edasi asutuse põhitöö sisu. Nime muutmist on Teabeameti algatusel põhjalikult kaalutud ning on leitud, et uus nimi kajastab selgemalt asutuse töö peamisi eesmärke. Teabeamet on Kaitseministeeriumi hinnangul seni üks väheseid asutusi, mille nimi töö põhisisu ja tegevusala selgelt ei kajasta. Tallinna Ülikooli keeleteadlased ja ka luureringkonnad on samuti selle nime üle vaieldud ning toonud esile mitmeid probleeme, mis puudutavad eelkõige tõlkeid.

Ingliskeelne tõlge *information board* tähendab otsetõlkes kuulutustahvli ja see kindlasti ei ole Teabeameti töö põhisisu. Teabeameti peadirektor luges ette, kuidas nimetatakse inglise keeles välisluurega tegelevaid asutusi teistes riikides. Tegu oli päris pika nimekirjaga, mille ma teilegi hea meelega ette loen. Ameerika Ühendriikides on Central Intelligence Agency, Suurbritannias Secret Intelligence Service. Saksamaal tegeleb välisluurega Federal Intelligence Service, Rootsis Military

Intelligence and Security Service, Türgis National Intelligence Organization, Tšehhis Security Information Service ja näiteks Rumeenias Foreign Intelligence Service. Meie Välisluureameti ingliskeelne nimetus võiks kõlada Foreign Intelligence Service. Selle nime teemaline väike diskussioon oligi meie debati peamine sisu.

Komisjon jõudis selgele konsensuslikule arusaamale, et eelnõuga võiks edasi liikuda: võtta selle 7. märtsi istungi päevakorda, esimese lugemise lõpetada, teha ettepaneku määrata muudatusettepanekute tähtajaks kümme tööpäeva, s.o 21. märts 2017, ja määrata ettekandjaks põhiseaduskomisjoni esimees. Suur tänu!

10:26 Aseesimees Enn Eesmaa

Suur tänu teilegi! Küsimusi ettekandjale ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Seda soovi ei ole. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 383 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määrati eelnõu 383 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 21. märtsi kell 17.15.

4. 10:27 Rahvastikuregistri seaduse eelnõu (382 SE) esimene lugemine

10:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Neljas päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse algatatud rahvastikuregistri seaduse eelnõu 382 esimene lugemine. Palun algataja nimel ettekandeks kõnetooli siseminister Andres Anvelt!

10:27 Siseminister Andres Anvelt

Austatud juhataja! Lugupeetud Riigikogu liikmed! Kannan teile ette järjekordse seaduseelnõu, mille on algatanud Vabariigi Valitsus. See on rahvastikuregistri seaduse eelnõu numbriga 382. Tegu on sisuliselt uue rahvastikuregistri seaduse tekstiga ja selle koostamisega on Siseministeerium tegelnud juba mitu aastat. Miks on see ette võetud? Me räägime ju tihtipeale, et kui tekst on olemas, siis kas tasub hakata ühiskonnas segadust tekitama uue teksti koostamisega. Ka ma ise palusin pärast ministritoolile istumist seda endale selgitada. Tegelikult sain selle vajadusest üpris ruttu aru.

Esiteks on andmekogumise põhimõtete seisukohast vahepeal väga palju muutunud. Kehtiv rahvastikuregistri seadus võeti ju vastu 2000. aastal. Teine asi on see, et meie riigi suur soov, seda ka kokkuhoiu ja e-riigi kuvandi huvides, on proovida teha järgmine rahvaloendus rahvastikuregistrile tuginedes. Plaanime olulised andmed võtta sealt. Eesmärk on muuta andmete ajakohastamine mugavamaks. Mugavus on vajalik selleks, et inimese ja riigi ning ka kohaliku omavalitsuse omavaheline suhtlus oleks aktiivsem, kõigile arusaadavam ja ka vastutus oleks selgem.

Nüüd aga eelnõu juurde. Ühe peamise muudatusena sätestab eelnõu, et rahvastikuregistrisse on lisaks isiku ametlikule elukohale tulevikus võimalik lisada ka tegelik viibimiskoht ja lisa-aadress. Viibimiskoht on seejuures ajutine elupaik, kus inimene viibib kauem kui kolm kuud, näiteks hooldekodu, kaitsevägi, kooli ühiselamu, välismaal õppijate või välislähetuses olevate inimeste puhul mõni teine riik ja kahjuks mõne puhul ka vangla, kui ta on sinna sattunud. Inimene ise viibimiskoha märkimiseks midagi tegema ei pea. Andmed esitab registrisse asutus, kus inimene viibib või kes on ta sinna lähetanud.

Oluline on märkida, et isikud saavad tulevikus registrisse vabatahtlikult märkida lisaks oma põhielukohale ka lisa-aadressi, mis on inimesele kasulik, kui tal on rohkem kui üks elukoht. Oma elukoha andmeid rahvastikuregistris saab igaüks uuendada, logides sisse riigiportaali eesti.ee või pöördudes kohalikku omavalitsusse. Kui selgub, et inimene tegelikult ei ela sellel aadressil, kuhu ta on sisse registreeritud – näiteks kohalik omavalitsus teeb järelepärimise või eluruumi omanik esitab selle kohta avalduse –, siis võib kohalik omavalitsus inimese aadressi kustutada. Siis jäävad tema elukohaandmed rahvastikuregistris tühjaks. Aga on ka teistpidine variant olemas: kui inimene tahab teada anda aadressi, kus ta realselt elab, aga eluruumi omanik ei lase tal mingil põhjusel seda teha, siis on inimesel võimalik taotleda, et kohalik omavalitsus tuvastab tema tegeliku elukoha ja ta kantakse sinna aadressile, kus ta elab. Eelnõu kohaselt saab eluruumi omanik e-posti aadressile eesti.ee kaudu edaspidi teate, kui keegi registreerib end temale kuuluvale pinnale või end sinna registreerinud inimese elukoha andmete kehtivus lõpetatakse. Selline regulatsioon välistab elukoha registreerimise pettused, näiteks ka võltsitud üürilepingu alusel, mida aeg-ajalt ikka ette tuleb.

Kolmandaks, eelnõuga asendatakse kehtivas seaduses kasutatud termin "sideandmed" terminiga

"kontaktandmed". Need kontaktandmed, nagu e-posti aadress ja telefoninumber, on väga olulised kõikidele riigiasutustele ja kohalikele omavalitsustele, et isikuga saaks vajaduse korral kiiresti kontakteeruda. Näiteks kasutab Maanteeamet neid andmeid, et teavitada isikut juhiloa kehtimise lõppemisest. Neid näiteid on muidki päris palju. Eelnõu sätestab uuendusena isikule kohustuse tagada kontaktandmete õigsus.

Eelnõust tulenevalt tehakse ka valimisi reguleerivatesse seadustesse täpsustus, mille kohaselt saadetakse valijakaart valijale, kellel on kirjas viibimiskoha aadress, just sellele aadressile. Aga valiku teeb isik muidugi põhielukohajärgses valimisringkonnas. Muudatus võimaldab inimestel lihtsalt valijakaardid reaalselt kätte saada.

Andmekaitse seisukohalt olulise uuendusena nähakse ette, et enam kui saja isiku kohta väljastatavad andmed, kui neid võetakse ühe tellimuse alusel, peavad olema krüpteeritud. Sel juhul on teabekandja võimaliku kaotsimineku korral suure hulga isikute andmed kaitstud. Kordan veel, et õigete kontaktandmete korral saab riik inimesega vajaduse korral kiiresti ühendust võtta.

Mõningad olulised nüansid veel. Eelnõu järgi lüheneb elukohaandmete registrisse esitamise tähtaeg. Kui kehtiva seaduse kohaselt on inimesel kohustus oma elukohaandmeid uuendada 30 päeva jooksul alates uude elukohta elama asumisest, siis edaspidi on vastav tähtaeg 14 päeva. Samas võib elukohaandmed esitada ka tagasiulatuva kuupäevaga, seda kuni 14 päeva elukohateate esitamise kuupäevast arvates. Välisriiki elama asumisel võib inimene teate esitada kuni üks kuu enne välismaale kolimist.

Muide, seda sätet on muudetud just ühel põhjusel: on olnud juhtumeid, et inimene just seetõttu, et ta ei ole oma elukohaandmeid uuendanud, on jäänud ilma mingist kohaliku omavalitsuse uuest aastast kehtima hakanud soodustusest. Ette rutates kinnitan, et me ei taha kasutusele võtta mingit sanktsiooni juhuks, kui inimene seda kohustust ei täida. Aga inimest saab motiveerida just sellega, et paljud temale vajalikud riigi ja kohaliku omavalitsuse toimingud võivad talle jääda kättesaamatuks, kui ta ise oma kohustusi, mis seadusest tulenevad, ei täida. Nagu ma juba ütlesin, ka kohalikul omavalitsusel on õigus inimeste elukohaandmeid täpsustada. Kui eluruumi omanik selleks nõusolekut ei anna, siis võib ka omavalitsus valed andmed kustutada.

Veel on oluline muudatus see, et võimalus on kanda rahvastikuregistri mitteaktuaalsete andmete hulka – need on vanas mõttes arhiivandmed – nende inimeste andmed, kellel puudub tegelik seos Eestiga. Näiteks lõpetatakse andmete aktuaalsus inimestel, kelle sünnist on möödunud vähemalt 100 aastat ja kellel ei ole kehtivat isikut tõendavat dokumenti ehk kes ei ole Eesti riigilt seda taotlenud. Paljud sellised inimesed on välismaal surnud. Samuti kustutatakse registrist 21-aastaseks saavad inimesed, kes on sündinud välismaal ja kellel on küll registri järgi Eesti kodakondsus, aga kellele ei ole kunagi välja antud ühtegi Eesti kodakondsust ja üldse isikut tõendavat dokumenti.

Olgem ausad, sellistel inimestel puudub tegelik suhe Eesti riigiga. Registrisse on võimalik märkida andmeid ütluste põhjal, aga nendel andmetel puudub reaalne õiguslik alus. See on ka oluline muudatus ja see tuleneb viimase rahvaloenduse vaimust, mida te loodetavasti mäletate. Näiteks võib registris esineda perekonnaseisu dokumenteerimata andmeid, mis on märgitud sissekirjutuslehtedelt inimeste ütluste põhjal. Sellisel juhul on seal juures märge "dokumenteeringmata". Need andmed on pärit rahvastikuregistrieelsest ajast. Praegu ütlusepõhiselt perekonnaseisuandmeid juurde tekkida ei saa, perekonnaseisu muutus peab alati olema dokumendiga tõendatud. Seega, kui neid on vaja ümber lükata, peab see olema dokumendiga tõendatud.

Eelnõu kohaselt on kõigil registriandmetel õiguslik tähendus, kui on alust eeldada, et registriandmed on õiged, ehk need on dokumentaalselt tõendatud. Registrisse kantud põhiandmetest lähtutakse ka avaliku ülesande täitmisel. Õiguslikku tähendust ei ole muidugi kontaktandmetel – eelkõige e-posti aadress, telefoninumber – ja nagu ma ütlesin, sellistel perekonnaseisuandmetel, mille puhul ei ole rahvastikuregistrisse kantud nende alusdokumentide andmeid.

Rahvastikuregistri volitatud töötajaks võib olla nii riigiasutus kui ka eraõiguslik juriidiline isik.

Uuendusena kehtestatakse nõue, et volitatud töötlejaks olev eraõiguslik juriidiline isik peab olema riigi omandis. Täpsustatud on ka vastutava töötleja õigusi ja kohustusi. Volitatud töötlejale esitatud nõuete puhul on selgelt kirjas, et nõuded peavad olema täidetud mitte ainult volitatud töötleja määramise ajal, vaid ka kogu volitatud töötleja ülesannete täitmise perioodil. Rahvastikuregistri vastutav töötleja on seaduseelnõu kohaselt Siseministeerium.

Uuendatud rahvastikuregistri kasutamise peatamise korrast nii palju, et Vabariigi Valitsuse korraldusega või vastutava töötleja otsusega võib rahvastikuregistri kasutamise osaliselt või täielikult peatada, kui

registri kasutamine võib ohustada riigi julgeolekut sõjaseisukorras, erakorralises seisukorras, eriolukorras või hädaolukorras. Ja kindlasti võib seda teha ka sellistel juhtudel, kui on tuvastatud nende andmete ebaseaduslik või ebasehipärane kasutamine.

Ei muudeta praegusega võrreldes andmete koosseisu, välja arvatud statistilise infona isiku tegevusala väljajätmine. Tänapäeval on elu näidanud, et ei ole mõttekas seda seal omada, kuna inimesed muudavad oma tegevusalasid üpris tihti. Ka praegune statistika näitab – nii palju, kui on olnud võimalik seda kontrollida –, et need andmed vastavad väga vähe reaalsele olukorrale. Rahvastikuregistrisse kantud andmete liikideks ei ole edaspidi enam aktuaalsed ja arhiivis säilitatavad andmed, vaid aktuaalsed ja mitteaktuaalsed andmed. Kehtivas seaduses märgitud arhiivandmed on seega sisuliselt mitteaktuaalsed andmed, kuid teatud erinevustega. Näiteks tekitas siin palju poleemikat diskussioon, miks e-residendid kanduvad arhiivi. Uue seaduse kohaselt need ei ole aktuaalsed andmed, aga kuna seaduses lihtsalt muud võimalust ei olnud, siis need kanti automaatselt arhiivi, kuigi need tegelikult kehtisid nende isikute suhtes. See tekitas väga palju segadust. Tulevikus jääb see segadus ära. Eelnõus on veel kirjas rahvastikuregistri subjekti staatuse lõppemise alused. Näiteks lõpeb see juhul, kui isiku sünnist, nagu ma ütlesin, on möödunud vähemalt 100 aastat. Isikukoodi osas olulisi muudatusi kehtiva seadusega võrreldes ei ole. On päris palju sätteid, mis puudutavad isikukoodi muutmise võimalusi, just sellekohaseid piiranguid, sest võimalusi isikukoodi muutmiseks on suhteliselt vähe. See on seaduseelnõus päris hästi lahti kirjutatud. Näiteks võib tuua ühe kehtivast rahvastikuregistri seadusest tuleneva juhu: kui me teame, et lapsendamise puhul on soovitud varjata lapse isikukoodi, siis sellised võimalused on seaduses olemas. Ka see on tulevikus üks alus, mis lubab lapse isikukoodi muuta. Aga üldiselt kehtib isikukoodi kasutamisel juba riigi toimimise otstarbekuse kohaselt seisukoht, et mida väiksem selle muutmise võimalus on, seda parem.

Luuakse uus juurdepääsu menetlemise infosüsteem. See on praegu üks Siseministeeriumi tegevuse prioriteete. Siseminister jälgib igakuiseid arengusuundi. Ma jälgin protsessi, et olla kindel, et uue rahvastikuregistri arendamisega ikka graafikus ollakse. Teadmiseks veel nii palju, et alles mõni kuu tagasi toodi rahvastikuregister Andmevara AS-ist SMIT-i ehk Siseministeeriumi infotehnoloogia- ja arenduskeskuse alla.

Usun, et olen teile kõik olulisemad asjad ette kandnud. Seadus on väga mahukas ja ka väga oluline. Kui Riigikogu kõike ettepanekut aktsepteerib, peaks eelnõu jõustuma 1. jaanuaril 2019. Ja selle põhjendus on väga selge: selleks ajaks loodame infotehnoloogiliste rakendustega seaduse tekstile järele jõuda. Aitäh!

10:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Küsimuste vooru avab Andres Herkel.

10:41 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Minu küsimus on, kuidas see eelnõu seaduseks saanuna hoiab tagasi kõikvõimalikke manipulatsioone, mis meie ühiskonnas elukoha registreerimisega seotud on. Mõni aeg tagasi viis mitu omavalitsust läbi kampaania, et 5000 elanikku kokku saada. Võib-olla kirjutati end mõnda valda kodukohapatriotismist, aga kindlasti ei vahetatud reaalselt elukohta. Eelmisel nädalal ühes omavalitsuses käies kuulsin ma probleemist, et on alanud väga kiire nn lahkukirjutamine, selleks et saada üksi elava pensionäri toetust. Lapsi kirjutatakse pensionäridest vanemate juurest välja, et tekiks näiline üksi elamine. Kuidas see eelnõu aitab kaasa meie ühiskonnas silmakirjalikkuse vähendamisele ja kas kaalumisel on ka kahe elukoha võimalus?

10:42 Siseminister Andres Anvelt

Väga palju häid küsimusi. Needsamad küsimused olid minul ka, kui ma esimest korda seda eelnõu oma majas arutasin. Ent ideaalset seadust ei ole. Oleks olemas ideaalne seadus, siis võtakski vastu Eesti Vabariigi ideaalse seaduse kõigi probleemide lahendamiseks, ja oleks kõik korras.

Kui nüüd tõsisemalt sisu juurde minna, siis on mitu võimalust. Üks on see, et kohalik omavalitsus tuvastab, et inimene teatud aadressil ei ela. Näiteks võib elamispinna omanik teada anda, et minu pinnal see inimene ei ela, ja paluda kohalikul omavalitsusel selle inimese sealt kustutada. Kohalik omavalitsus vastutab tegelikult nende andmete õigsuse eest palju kõrgemal tasemel. Ja miks see nii on? Minu meelest ka seetõttu, et kuna kohalikel omavalitsustel on väga palju kohustusi oma inimeste ees – lasteaiakohad, koolikohad, sotsiaaltoetused ja mitmesugused soodustused –, siis valeandmed võivad otseselt mõjutada ka nende rahakotti. Vahel makstakse toetusi ka inimestele, kellel ei ole

omavalitsusega pistmist. See on üks samm selle lahenduse poole.

Teiseks te küsisite, kas me oleme ette näinud kahe elukoha võimalust. Sellist õigusliku tähendusega muudatust see eelnõu ette ei näe. Küll me näeme ette seda, et inimene paneb kirja ühe õigusliku tähendusega elukoha. Õiguslik tähendus on oluline eelkõige seepärast, et sellest oleneb valimisõigus ja ka see, millisele kohalikule omavalitsusele läheb osa inimese tulumaksust. Aga igaühel on võimalik märkida ka oma lisa-aadressid. Paljudel meist on tegelikult koht, kus me viibime näiteks suvel või talvel kauem. Meie vanemad võivad meie juurde pikemaks ajaks tulla ja nendele tuleks ajalehed teisele aadressile saata jne. Me teeme selliseid toiminguid tegelikult ja inimestel oleks mõistlik need märged ära teha, et kohalik omavalitsus või riik saaks nad kätte ka siis, kui nad viibivad teisel aadressil. Nüüd on meil andmevälju palju rohkem.

Nagu ma märkisin, viibimiskoha märkimine ei ole otseselt inimese enda kohustus, seda teeb asutus, kus inimene viibib, näiteks hooldekodu, vangla või kool, kui õpilane elab ühiselamus. Sellesse suunda me liigume. Ma arvan, et kohalik omavalitsus kasutab seda võimalust just oma rahakoti huvides, aga ka nende inimeste huvides, kes omavalitsusega ausalt suhtlevad ja sinna makse maksavad. Neil on õigustatud ootus kasutada soodustusi ja nende inimeste huvides saab kohalik omavalitsus sellest seadusest lähtudes palju paremini tegutseda, kui tekib olukord, kus kuhugi on sisse registreeritud inimesed, kellel ei ole mingit õigust soodustusi saada, kuna nad reaalselt ei ela seal.

10:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Külliki Kübarsepp!

10:46 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Ma küsin analoogse küsimuse kahe elukoha võimalikkuse kohta. Osa inimesi töötab kaks kolmandikku aastast välismaal ja vaid ühe kolmandiku Eestis. Mu enda lähisugulased praktiseerivad seda. Käibemaksutulu tuleb ju suurel määral Eestisse. Aga samas nad kaotavad teatud võimalused. Näiteks juhiloa taotlemiseks, kui kehtivuse tähtaeg läbi saab, tuleb Eestisse tulla, siis veel laste kooli registreerimine ja lasteaiakohtade taotlemine ja muud sellised teemad. Kas te olete arutanud ka üldse kontseptsiooni muutmist või lahenduste leidmist säärastele probleemidele? See puudutab peaaegu igat suguvõsa, et keegi nendest töötab välismaal. Samas oleks see tunnustus ka riigi poolt. Need inimesed oleksid isegi valmis natukene makse juurde maksuma, aga mingisugusel muul alusel. Kas olete seda kontseptsiooni arutanud ja kui olete, siis millistele järeldustele jõudsite?

10:47 Siseminister Andres Anvelt

Te peate vist silmas kontseptsiooni, et meil oleks kaks õigusliku tähendusega aadressi. See tähendaks aga ka suurt maksupoliitilist muudatust. Me oleme minu meelest seda teemat kunagi ka siin saalis päris tõsiselt arutanud. Kui ma õigesti mäletan, siis oli see eelmise koosseisu alguses, kui käsil olid maamaksuseaduse muudatused. Siis oli ka see mõte siin laual. Ma ei välista üldse, et tulevikus maksupoliitiliste sammude tegemisel võiks ka seda arutada. Siin on väga palju küsitavusi. Aga arutelu läheb palju laiemaks kui rahvastikuregistri reguleerimisala. Rahvastikuregistri reguleerimisala on pigem suunatud sellele, et register oleks võimalikult korras. Kuid ma möönan nagu teiegi, et kindlasti on vaja arutada ka probleeme, mis on seotud väga paljude Eesti peredega, kelle liikmed viibivad palju välismaal. Üks samm, mis puudutab just noori, on seesama viibimiskoha märkimise võimalus. Nagu ma mainisin, see ei puuduta ainult Eestit. Kui inimene õpib välismaal või on välislähetuses, siis peab tema lähetaja hoolitsema selle viibimiskoha märke tegemise eest. See otsus ei puuduta maksukohustust, sest kui inimene on välislähetuses või õpib välismaal, siis on ta niikuinii Eesti maksumaksja. Samas ma saan aru, et te räägite muust asjast. Te räägite sellest, kui inimesed ongi läinud mujale tööle ja viibivad Eestis vähem kui välismaal. Nende puhul kehtib maksupoliitiline lähenemine, mis on eri riikide vahel ära otsustatud, nii et on selge, kes maksud saab. Kui inimene maksab makse mujal, siis ta saab sealt ka teatud soodustusi kuni penisonistatähtsuse välja, ja kahjuks tema side Eestiga väheneb. Aga ma julgen teile väita, et rahvastikuregistri seadusega seda maksupoliitilist probleemi ära ei lahenda.

10:49 Aseesimees Enn Eesmaa

Krista Aru, palun!

10:49 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud minister! Rahvastikuregistri pidamise suurim eesmärk on usaldusväärse teabe kogumine. Samas me teame küllalt hästi, et see teave ei ole usaldusväärne, vähemalt praegu. Kas on mõeldud neile mehhanismidele, mis aitaksid kaasa, et registri teave oleks võimalikult täpne ja võimalikult usaldusväärne?

10:50 Siseminister Andres Anvelt

Ma eriti ei jaga teie pessimismi rahvastikuregistri koha pealt. Me muidugi kuuleme jutte, et selles võib olla suhteliselt palju valeandmeid. Aga kui te võtate lahti seletuskirja lehekülje 15, siis seal on teises lõigus andmed seisuga 1. aprill 2016 selle kohta, kuidas inimesed on registrit täitnud. Kuski seletuskirjas räägitakse sellest veel, ma praegu lehekülge nimetada ei oska. Muidugi võiksid need andmed olla täpsemad, aga samas need ei ole lootusetult valed.

Mis ma tahan öelda? Sellel eesmärgil ongi rahvastikuregistri seaduse kontseptsioon veidi muutunud. Ma toon teile ühe näite. Tegu on Eestis päris suure probleemiga, mille me proovime selle seadusega ära lahendada. See on see, et Eestis on ligi 30 000 inimest – need ei ole ka päris täpsed andmed –, kes on sisse registreeritud kohaliku omavalitsuse täpsusega. Neil ei ole täpsemat aadressi, Aia tänav 1 näiteks. Neil on elukohana kirjas Tallinn, heal juhul ka linnaosa. Põhjus on muide väga palju üürilepingutes – inimene ei ole saanud ennast oma tegelikule aadressile registreerida, sest omanik ei taha seda. Omanik ei taha väga lihtsal põhjusel: kellelgi võib tekkida küsimus, kas ta ikka makse maksab üüritasu pealt. See on reaalsus.

Nüüd tekib võimalus, et inimene saab omavalitsust paluda: ma elan seal reaalselt, aga omanik ei taha mind sisse registreerida. Samas me kaitseme ka omanikku. Kui keegi omavoliliselt end kuhugi sisse kirjutab, siis omanik saab teate, et teie elamispinnale registreeris keegi ennast sisse. See käib kõik elektrooniliselt, see kõik on lihtne ja võimalik. Nende võimaluste loomisega me kindlasti suurendame registri usaldusväärsust, andes peale andmesubjektide – andmesubjekt on rahvastikuregistrisse kantud inimene, praegu on ta objekt, tulevikus subjekt, mis on ka õige, sest mis objekt inimene on, inimene on ikka subjekt – ja kohaliku omavalitsuse teistelegi õiguse kandeid teha. Ma ise loodan väga, et registrisse hakatakse märkima ka viibimiskohti, kui inimesed on kodust eemal, ja teisi elukohti. Mina isiklikult hea meelega panen need andmed kõik kirja, sest ma tean, kui mugav on sel juhul riigiga suhelda. Mul on portaalis eesti.ee kirjas minu meiliaadress ja kui tuleb uus rahvastikuregister, siis teen selle toiminguga uuesti, kui peab tegema – loodan, et ei pea –, sest siis ma olen alati kättesaadav.

10:53 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

10:53 Jüri Adams

Aitäh, härra istungi juhataja! Lugupeetud minister! Ma olen kohanud eraõiguses niisugust väljendit, et mingisuguste andmete õigsust eeldatakse, või midagi säärast. Omal ajal sai siin tehtud võlaõigusseadust ja seal on mitmes kohas see väljend sees. Selle eelnõu § 6 lõikes 1 öeldakse, et rahvastikuregistrisse kantud andmete õigsust eeldatakse. Ma ei saa ausalt öeldes aru, mida selline lause võiks avaliku õiguse seaduses tähendada. Juhul kui andmed, mis on sinna kantud, tõele vastavad, siis ei peaks ju sellist asja seadusse kirjutama. Kui on tegemist valekandega, ükskõik, kas see on juhtunud kande tegija näpuväärtusest või sihilikult, siis mida see tähendab, et eeldatakse õiget infot, aga sisuliselt on see vale?

10:54 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh, see on hea küsimus! Muide, ongi tegu väga suure muutusega avaliku õiguse doktriinis. Ma toon ühe näite. Paralleelselt me tegeleme ka välismaalaste seadusega, mis rahvastikuregistrit otseselt ei puuduta, kaudselt aga küll. Kui me jõuame elamislubadeni, siis puudutab. Seal on kirjas, et kui inimene on saanud elamisloa ja on sellekohased andmed andnud ning kui ta pikendab seda, siis ta ei pea neid hakkama uuesti tõendama. Eeldatakse andmete jätkuvat õigsust, kui inimene on need üks kord andnud. Siin on tegelikult sama sisu. Me ikkagi lähtume sellest, et inimesed on ausad. Alt võib vedada hoolsustunne, see on meie kõigi suurim probleem – me unustame midagi ära või eksime mingite andmete esitamisel. Riik aga lähtub ikkagi sellest, et andmed on õiged, niikaua kui ei ole tõestatud

vastupidist. Inimene kannab oma andmed kuhugi, andes teada, et ta elab sellel aadressil. Me eeldame, et see on õige aadress, niikaua kui ei ole tõestatud vastupidist.

Kõnealusel juhul, kuna tegemist on omandiga, siis riik igaks juhuks teeb järelkontrolli ära. Ta saadab omanikule teate, et teie aadressile on sisse kirjutatud see ja see inimene. Või näiteks haridussüsteem kannab EHIS-est üle andmed, mis on Eesti Vabariigi ajal koolide lõpetamiste kaudu kogutud. Kui inimene on mingid andmed vabatahtlikult registrisse kandnud, siis me eeldame nende õigsust nii kaua, kuni keegi ei ole neid ümber lükanud. Näiteks et inimene ei ole lõpetanud seda ülikooli, ta ei ole seal käinud. Selle registri eesmärk on vähendada bürokraatiat. Kui inimese õigus teatud kannet teha ei riiva mitte kedagi, siis me usaldame inimest. Kui kedagi miski riivab, siis peab tõestama vastupidist. Kõige selle peale tuleb mulle meelde vabariigi aastapäev, kui ma vaatasin ühte vana head "Meelejahutaja" intermeediumit. Kärna Ärni, või kes ta oli, tõi tõendeid: see tõend on selle kohta, et ma ei ole abielus, see tõend on selle kohta, et mul on koer, jne. Pakk oli hirmus suur ja nendest paberitest taheti veel saada teist ja kolmandat koopiat. Tahame seda välistada.

10:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Külliki Kübarsepp, teine küsimus, palun!

10:57 Külliki Kübarsepp

Aitäh, hea aseesimees! Hea minister! Te ütlesite oma sissejuhatuses kaks korda, et tuvastatakse reaalne elukoht. Kellel on kohustus reaalne elukoht tuvastada? Kui see ülesanne antakse kohalikele omavalitsustele, siis kas sellega kaasneb mingisugune finantside juurdeandmine? Mismoodi see peaks toimima? Aga kui seda peavad tegema inimesed ise, siis kuidas toimub nende teavitamine? Tänapäeva noorte jaoks, kes on väga liikuvad, ei ole see primaarne vajadus.

10:58 Siseminister Andres Anvelt

Ma hakkan lõpust pihta. Primaarne vajadus tekib inimesel tegelikult siis, kui tal on motivatsioon. Me ei pane siia seadusesse kirja mitte mingisugust sanktsioonide rida. Motivatsioon tekib tänu sellele, et kohaliku omavalitsuse kaudu käib ju elu väga palju. Kui inimene läheb kodunt ära kuhugi tööle või õppima, võidakse küsida, kus ta ikkagi elab. Kui ta tahab saada mingit soodustust, tahab saada mingit õppekohta, tahab saada lasteaiakohta – see kõik sõltub ju sellest, kui õiged on tema andmed. Aga selgitan natukene juurde, et eelkõige on ikkagi inimese enda kohustus oma andmed registrisse kanda. Kohalik omavalitsus ei tegele mingi rutiinse kontrolliga, nii et istub mingi inimene kuskil ja vaatab läbi mingisuguseid andmekogusid. Seda isegi ei tohi teha, kui ei ole põhjendatud kahtlust. Vastasel juhul tekib juba probleem, et kohaliku omavalitsuse ametnik on oma pädevust ületanud. Kontrollima peab juhul, kui näiteks elamispinna omanik või sotsiaaltöötaja ütleb, et sellel aadressil mõni konkreetne inimene ei ela, kui tekib põhjendatud kahtlus, kas see inimene elab seal või mitte.

Aga kui me räägime rahast, siis ma ei näe probleemi. Kohaliku omavalitsuse ülesanne ongi korraldada kohalikul tasemel inimeste elu. Ja kui ta suudab saadud signaali peale kindlaks teha, et inimene ei ela seal, kus ta väidab end elavat, siis ametnik korrastabki registrit ja saab tänu sellele omavalitsuse väljaminekuid korrigeerida, arvatavasti positiivses suunas. Otsest rahalise koormuse kasvu ma siin ei näe. Mõni ametnik tegeleb niikuinii rahvastikuregistriga. Suuremas omavalitsuses on see õigus mitmel ametnikul, väiksemas ühel-kahel. Nad niikuinii peavad vastama elanike päringutele ja küsimustele ning kui nad tuvastavad, et on käitunud valesti, siis nad peavad reageerima. See on nende tökohustus. Mingisugust massilist andmekogude rehitsemist see seadus kindlasti ette ei näe. Eelkõige on tegu inimeste enda kohustustega. Aga kui mõni omanik kurdab, et tema aadressile on keegi tema teadmata sisse kirjutatud, siis tuleb reageerida. Selline võimalus on ka praegu olemas, aga kohalikul omavalitsusel ei ole võimalik seda kannet kustutada.

11:00 Aseesimees Enn Eesmaa

Helmut Hallemaa.

11:00 Helmut Hallemaa

Aitäh, austatud aseesimees! Hea minister! Meie soovime ja teie eeldate, et me võtame selle seaduse vastu niimoodi, et register hakkab uuel kujul tööle 1. jaanuaril 2019. Aastal 2020 on järjekordne

rahvaloendus, mille tulemusena me saame teada, kui palju meid sellel väiksel maalapil elab. Eelmisel aastal viidi läbi prooviloendus. Kas selle käigus tuli välja olulisi puudusi registris ja kas te kokkuvõtvalt saate öelda, milliseid neist arvestati uues registriseaduse versioonis?

11:01 Siseminister Andres Anvelt

See on väga oluline küsimus. Seesama prooviloendus on tehtud praeguse registri alusel. Kui me räägime elektroonilisest registrist, siis seda uut registrit veel ei ole. Jah, seda kohandatakse, tehakse natuke ringi. Uus register tekibki selle eelnõu pinnalt. Prooviloenduse eesmärk oligi aru saada, mida meil veel on registrisse juurde vaja. Sai lühike vastus, ma ei oska paremini vastata.

11:02 Aseesimees Enn Eesmaa

Ain Lutsepp.

11:02 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud minister! Küsimus puudutab julgeoleku- ja kaitsevaldkonda. Milliseid kaitsevaldkonna, sisejulgeoleku ja rändega seotud aspekte on seadust koostades arvesse võetud ning kooskõlastatud, et register sisaldaks õiget infot ja oleks reaajas kasutatav ka eriolukorras või hädaolukorras, kui on mõni suur loodusõnnetus või tulekahju? Inimesed peavad ka siis olema kergesti kättesaadavad, et neid oleks võimalik kiiresti informeerida.

11:02 Siseminister Andres Anvelt

Hea rahvasaadik, nüüd te nõuate küll ühelt seaduselt väga palju. Kõik need ülesanded kuuluvad suurel määral Siseministeeriumi kõõgipoolele. Aga informeerimise küsimusega me tegeleme Siseministeeriumis koos Riigikantseleiga elanikkonnakaitse rakkerühmas, kus üks oluline teema ongi, kuidas luua Eestis korralik informeerimissüsteem. Praegu ei ole see ehk kõige parem ja nii ongi tehtud mitmesuguseid katsetusi. Kõnealuse seadusega aga, kui jutt on inimeste kättesaamisest, me anname elanikele võimaluse panna kirja kõik andmed, mis hõlbustavad nende kättesaamist.

Praegu on meil palju kasu X-teest. Kui te panete näiteks Maanteeametis kirja oma meiliaadressi, mida rahvastikuregistris ei ole, siis jõuab see aadress rahvastikuregistrisse mitteõigusliku tähendusega. Sisuliselt aga olete pakkunud riigile teise aadressi, mille abil on võimalik teid kätte saada. Nii võib olla ka teise telefoniga näiteks. Ütlen veel kord, et nendel andmetel ei ole sel juhul õiguslikku tähendust, need on informatiivse tähendusega ning hõlbustavad suhtlust inimese ja riigi vahel. Inimene ise on selle info sinna andnud ja just selle eesmärgiga, et teda alati kätte saadaks.

Minu üleskutse on alati, ükskõik, kus ma räägin, kas käin kuskil koolis esinemas või mingi muu rahvakogu ees, et kasutage võimalusi, mis on juba praegu olemas. Tehke kõik oma aadressid eesti.ee põhiseks. Te käivitate selle oma ees- ja perekonnanime kasutades, mõnel võib olla mõni number taga. Siis on muide huvitav vaadata, kui palju teie nimekaime Eestis on, enam-vähem saab seda teada. Minul oli õnn näha, et ei olegi ühtegi. Aga sel juhul te saate tähtsad meilid alati kätte, ükskõik, kas te olete kogemata kiirust ületanud või midagi muud sellist teinud. Kui te ei taha, et te jõuaksite selle rikkumise pärast näiteks Õhtulehte, siis makske trahvi ära. Õhtulehte jõuavad inimesed siis, kui nad ei ole oma kohustust täitnud – informatsioon saab avalikuks selle kaudu, et see saadetakse kohtutäiturile. Kui te oma kohustusi riigi ees täidate, makstes näiteks ära hoiatustrahvi kiiruskaameraga jäädvustatud väärteo eest, siis te Õhtulehte ei jõua. Eesti.ee kaudu jõuab info teieni ja te maksate trahvi ära. Nii lihtne see ongi.

11:05 Aseesimees Enn Eesmaa

Jüri Adams.

11:05 Jüri Adams

Härra minister, mul on teine küsimus ka, see puudutab õiguslikku poolt. Kas see on riigi register või ei ole see riigi register, vaid riigi ja kõikide kohalike omavalitsuste ühine register? Kuidas sellega täpsemalt on? Kas näiteks Tartu linnal oleks õigus võtta vastu otsus loobuda selle registri kasutamisest, kuna ta ise

saab paremini usaldusväärseid andmeid fikseerida? Või on siin sunduslikult peale pandud kohustus? Kui mõni inimene tahab kohtusse hagi esitada, sellepärast et registris oleva vale kande tõttu on talle kahju sündinud, siis kelle vastu see hagi esitatakse?

11:06 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh! Küsimused olid väga konkreetsed ja ka vastus tuleb väga konkreetne. Esiteks, rahvastikuregister on riigi infosüsteemi kuuluv andmekogu. Selle vastutav töötleja on Siseministeerium. On selge, et see on kohustuslik ka kõigile kohalikele omavalitsustele, kuigi omavalitsused on volitatud töötlejad. Vastutav töötleja on Siseministeerium, meie vastutame selle valdkonna eest. Nagu ka seaduse tekstis on öeldud, kõik vaided esitatakse eelkõige Siseministeeriumile ja kui see vaie ei rahulda inimest, siis läheb kaasus nagu ikka edasi juba halduskohtusse. Siseministeerium on esmase vaide lahendaja.

11:07 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

11:07 Monika Haukanõmm

Täna, härra juhataja! Hea minister! Uus seadus loob võimaluse panna registrisse kirja põhiaadress ja lisa-aadress. Kui ma mõtlen sotsiaalhoolekande peale, siis sotsiaalhoolekande korralduses sõltub teenuste osutamine ja toetuste maksmine suurel määral just elukoha aadressist. Toon aga sellise näite, et inimene on suvehiidlane või suvesaarlane, kes elab Tallinnas mõned kuud, ülejäänud aasta elab Hiiu- või Saaremaal. Kui ta vajab isikliku abistaja või koduabistaja teenust, siis kuidas seda olukorda lahendada? Kui ta on omavalitsuses pannud kirja kaks aadressi – üks on õigusliku tähendusega ja teine lisa-aadress –, siis kuidas olukorda lahendada? Kas ta hakkab iga poole aasta tagant neid aadresse vahetama, pidades silmas, kumb on parajasti õigusliku tähendusega ja kumb on lisa? Nii et küsimus sotsiaalhoolekande võimaliku korralduse kohta.

11:08 Siseminister Andres Anvelt

Otseselt see seadus sotsiaalhoolekande seadust ega teisi eriseadusi ei muuda. Kui sotsiaaltöötajal on vaja kellegi kohta informatsiooni saada, temaga ühendust võtta, siis ta muidugi saab ka lisa-aadressi kaudu inimese kätte. Kui me räägime sotsiaalhoolekande teenustest, siis selge on, et neid osutatakse talle ikka õigusliku tähendusega aadressi järgi. Kui inimene tahab seda aadressi muuta, siis tal on õigus seda teha. Siin tuleb arvestada ka seda, millest ma enne rääkisin ja mis on riigi toimimise seisukohast oluline: tuleb arvestada ka kuupäevi, et inimene kogemata mingeid tähtaegu maha ei maga. Näiteks kui inimene teeb registrisse kande peale uue aasta algust, siis võib tal tekkida tõrge mõne sotsiaalhoolekande teenuse saamisel. Ma ei ole selle ala spetsialist, aga usun, et toetustega on sellist asja juhtunud.

Me oleme seda kõike analüüsinud. See on ka põhjus, mis pärast me oleme kande tegemise aja lühemaks muutnud, kui keegi tahab end registreerida uuele aadressile. Just sellepärast, et ei tekiks olukorda, kus inimene jääb olulise toetuse või teenuseta, mida kohalik omavalitsus peab osutama. Need on küsimused, mis puudutavad ka sotsiaalhoolekande teenuseid. Aga üldiselt, ütlen veel kord, rahvastikuregister selle temaatikaga seotud ei ole. Küll aga pakub see sotsiaaltöötajatele paremaid võimalusi inimestega kontakti saada.

11:10 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Ammas, palun!

11:10 Andres Ammas

Aitäh, lugupeetav eesistuja! Lugupeetud minister! Palun läheme koos seletuskirja lehele 62. Siin on kirjas, et rahvastikuregistri subjekti staatusega isikute ringi laiendatakse, kui ma õigesti aru saan, ka nende välismaalastega, kes on alles esitanud elamisloa või elamisõiguse pikenduse taotluse, aga kellele elamisluba veel ei ole antud. Sama lõik lõpeb selgitusega, et see on oluline muudatus, kuna rahvastikuregistri subjektidele on tagatud subjekti staatusega kaasnevad õigused ja kohustused. Kas te saaksite natukene täpsustada, mis on need õigused ja kohustused, mis ka elamisloa pikendamise taotlejatele laienevad?

11:11 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh, see on hea küsimus! Siia alla kuulub ka e-resident. Ega selle seaduse alusel ei teki nendele inimestele juurde õigusi saada mingisuguseid, ma ei tea, sotsiaalteenuseid või midagi muud sellist. Riigile vajalik informatsioon on olemas ka kohalikus omavalitsuses. Isegi kui inimene alles taotleb elamisõigust, elamisluba, ei pea ta olema mingis puuris. Ta ei pea olema Harkus või kuskil mujal sääras kohas. Või isegi kui on, siis riik peab teadma, et inimene on sinna sisse registreeritud, ja temaga suheldakse selle aadressi kaudu, kui hakatakse tegelema tema perekonnaga või mis iganes vaja on. Kui inimene on näiteks Vaol või ta ootab elamisluba, olles kuskil teisel aadressil, siis on tal teatud õigused ja kohustused. Ta ei viibi Eesti territooriumil mitte viisaga ega turistina, vaid loodab, et see riik saab tema elukohaks, ja ta teeb need esialgsed toimingud just selle eesmärgiga, et ametnikud teaksid, kus ta viibib, kus viibib tema pere, ja saaksid temaga kontakti võtta. Kui ta on juba elamisloa saanud, siis hakkab ta selle aadressi alusel, kus ta elab, kasutama ka sotsiaalteenuseid.

11:12 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Inara Luigas!

11:12 Inara Luigas

Aitäh, austatud minister! Mul on praktiline küsimus. Siin juba natuke puudutati kohaliku omavalitsuse tasandit. Kui keegi hea palgaga inimene on end kohalikku omavalitsusse sisse registreerinud, siis on kohalikul omavalitsusel kasulik seda inimest oma registris pidada. Aga kui ühte elupaika on sisse kirjutatud mitu lastega peret ja omavalitsus näeb, et selles korteris need pered tegelikult ei ela, kas siis kohalikul omavalitsusel on õigus astuda samme, et need inimesed end välja kirjutaksid? Kuidas sellistel puhkudel toimitakse?

11:13 Siseminister Andres Anvelt

Aitäh, Inara! Tegelikult ongi nii, et kui kohalik omavalitsus saab informatsiooni, et tegelikult need inimesed seal ei ela, siis ta alustab haldusmenetlust ja saab selle kande kustutatud. Inimestel on õigus protestida, aga kui on ikkagi alust arvata, et reaalselt need inimesed seal ei ela, siis kohalik omavalitsus kogub tõendid ja teeb nende põhjal oma otsused.

11:14 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits.

11:14 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea minister! Selline küsimus eneseharimise mõttes. Seletuskirjas on öeldud, et rahvus ja emakeel muutuvad harva. Kui harva need muutuvad ja mismoodi? Kas oskate öelda?

11:14 Siseminister Andres Anvelt

Kohe ma võtan seletuskirja lahti. Ma tean, mis kohta te mõtlete, see on lõik, kus me räägime andmeridadest. Nii, lehekülj 15, teine lõik. Seal on öeldud, et Eesti elukoha aadressiga isikute puhul oli seisuga 1. aprill 2016 rahvuse andmed täidetud 90,2%-l, haridusandmed 63,73%-l, emakeele andmed 83,55%-l. Need arvud näitavad kaudselt, kui tähtsaks inimesed üht või teist infot peavad. Samas on rahvuse ja emakeele puhul tegu selliste andmetega, mis on väga inimese enda südametunnistuse asi. Kõik oleneb sellest, kellena ta end tunneb, ja vastavalt sellele ta neid kandeid teeb.

11:15 Aseesimees Enn Eesmaa

Marko Šorin.

11:15 Marko Šorin

Aitäh, hea eesistuja! Hea minister! Ma lihtsalt tahtsin sõna võtta, sellepärast et siin mitu korda on kasutatud sõnapaari "välja kirjutama". Tegelikult Eesti Vabariigis ei saa end välja kirjutada, saab uude kohta sisse kirjutada. Aga väga huvitava küsimuse tõstatisid Monika Haukanõmm ja Inara Luigas. Kas on võimalik, et omavalitsused hakkavad sotsiaalprobleemidega inimesi üksteise vahet solgutama? Vahest tahetakse selliseid inimesi mujale sokutada? Kas see uus seadus arvestab ka võimalusega, et

mõni suurema linna ametnik kirjutab mingid inimesed sisse näiteks naaberomavalitsusse, et probleemist lahti saada? Niisuguseid näiteid tegelikult on. Ühes tänases leheski on kirjas, et Nõmme linnaosavalitsusel on selline probleem käsil.

11:16 Siseminister Andres Anvelt

See on väga kahetsusväärne, kui selliseid probleeme on. Kõigi omavalitsuste ametnike kõrvale riik politseinikke panema ei hakka ja seda ei peagi tegema. Ma arvan, et enamik ametnikke on korralikud ja teevad oma tööd heas usus. Kui keegi käitub ebaseaduslikult, siis on võimalik tema töö kohta Siseministeeriumile vaie esitada ja Siseministeerium kindlasti tegeleb sellega väga tõsiselt. Samas on ka vastupidiseid näiteid: rahvastikuregistri väärkasutamise tõttu on algatatud väga palju menetlusi. Ma võin eksida, aga kas selles seletuskirjas või mõnes muus dokumendis on kirjas, et neid juhtumeid on arvukalt. Seda ka, et kui me räägime teisest linnaosast, siis see ei ole teine omavalitsus. Seal Nõmmel on võib-olla mingi muu teema, ma ei ole kursis. Kui me aga räägime näiteks Tallinnast ja Harku vallast, siis kindlasti ei saa üks ametnik suvaliselt kirjutada elanikke teise omavalitsusse sisse, nii kuidas jumal juhatab. See on välistatud. Omavalitsuse ametnik võib sisse- ja väljaregistreerimise kandeid teha ainult haldusmenetluse käigus, kodanikud teevad ikkagi ise oma kandeid. Nii et seal mingisugust Tetrist mängida ei saa, julgen niimoodi öelda.

Mis puutub õiguslikku aspekti, siis kui te leiate, et mingisugused eelnõu väljendid pole head – mina neid leidnud ei ole –, siis teil on püha õigus teha muudatusettepanekuid. Tere tulemast! See seaduseelnõu ootabki teie tõsist arutelu. See on suur ja mahukas eelnõu ja puudutab kõiki inimesi Eesti riigis. See on üks väheseid tulevase seadusi, mis puudutab meid kõiki igapäevaselt.

11:18 Aseesimees Enn Eesmaa

Palun, Monika Haukanõmm!

11:18 Monika Haukanõmm

Aitäh, härra juhataja! Lugupeetud minister! Vaatasin seletuskirja 7. peatükki ehk seaduse rakendamisega kaasnevaid kulusid. Võib aru saada, et seadusega kaasnevad 50 000 eurot rahvastikuregistri infotehnoloogiliste arenduste kulusid ja 14 000 eurot riikliku kinnipeetavate, karistusjärgselt kinnipeetavate, arestialuste ja vahistatute registri arendustööde kulusid. Kokku teeb see 64 000 eurot. Samas on öeldud, et võivad kaasneda kulud ka haigekassa registri, sotsiaalteenuste ja -toetuste andmeregistri ning uue sotsiaalkaitse infosüsteemi SKAIS2 arendamiseks. Sellega seotud suuri probleeme me teame. Mulle tundub, et need kaasnevad kulud on hinnatud väga väikeseks ja teatud registrite puhul ei ole üldse peetud oluliseks prognoosida, kui palju see maksma läheb. Kas need kulud ei ole teil natuke alahinnatud? Mulle jääb küll selline mulje.

11:19 Siseminister Andres Anvelt

Minule jäi ka alguses sama mulje, aga kuna ma olen rahvastikuregistrit arendava SMIT-i vastutava töögrupiga kokku saanud, siis julgen teile väita, et nende kulud on juba varasemates eelarvetes planeeritud. Need summad on juba eraldatud, tööd käivad ja mingisuguseid täiendavaid kulusid teiste registrite arendamisel ei ole veel ilmnenud ja minu arvates ka ei ilmne. Need tööd puudutavad rohkem ühildavust näiteks X-tee kaudu ja muud sellist. Kui need kulud peaksid tekkima, siis need kaetakse eelkõige X-tee vastutava arendaja RIA kaudu. Aga praegu ma selles probleemi ei näe. Ma olen selle vastu väga palju huvi tundnud, need summad on eraldatud ja ma ei näe riski, et võiks tekkida mingisugused nn ülevoolud.

11:20 Aseesimees Enn Eesmaa

Täna, lugupeetud minister ja kolleegid, sisuka küsimuste ja vastuste vooru eest! Komisjoni nimel ettekandeks tuleb kõnetooli põhiseaduskomisjoni liige Mart Nutt.

11:20 Mart Nutt

Austatud juhataja! Austatud Riigikogu liikmed! Põhiseaduskomisjon arutas seda seaduseelnõu 20. veebruari korralisel istungil. Kohale olid kutsutud ka külalised: siseminister Andres Anvelt, siseministri nõunik Ramon Loik ning Siseministeeriumi rahvastiku toimingute osakonna juhataja Enel Pungas.

Komisjoni istungil andis minister põhjaliku ülevaate, mis põhjusel nimetatud eelnõu on esitatud, ja tutvustas ühtlasi eelnõu sisu.

Istungil esitasid küsimusi komisjoni liikmed Jüri Adams, Mart Nutt, Helmut Hallemaa, Peeter Ernits ja Jaak Madison. Küsimused, mis tõstasid, toon ma välja paketina, mul ei ole mõtet protokollis sõnasõnalt ette lugeda. Kõigepealt, mille poolest eelnõu erineb varasemast seadusest ja kas poleks piisanud, kui oleks senist seadust täiendatud? Sellele küsimusele andis härra siseminister samasuguse vastuse nagu täna siin. Teiseks, kas rahvaloendusi on kavas teha registripõhiselt? Vastus on, et kaugem eesmärk see kahtlemata on. Võimalik, et juba järgmine rahvaloendus tehakse registripõhiselt. Mida annab viibimiskoha registreerimine? Ka sellele andis härra minister samasuguse vastuse nagu täna siin. Kui kaua on eelnõu ette valmistatud? Sellele vastas proua Pungas, et eelnõuga on tegeldud juba kolm-neli aastat, seega on ettevalmistusaeg olnud küllaltki pikk. Oli ka küsimus, mis motiveerib inimest oma andmeid rahvastikuregistrisse esitama. Seegi sai samasuguse vastuse nagu täna siin.

Nimetatud eelnõu suhtes oli kriitiline Jüri Adams. Ta märkis, et eelnõu ei paranda ühtegi ebaõnnestunud sätet praeguses rahvastikuregistri seaduses. Rahvastikuregistri kannetele ei anta endiselt õiguslikku tähendust ja selle andmete õigsust üksnes eeldatakse.

Menetluslikes otsustes oli põhiseaduskomisjon aga üksmeelne, kõik otsused langetati konsensusel. Kõigepealt tehti ettepanek võtta eelnõu täiskogu 7. märtsi istungi päevakorda. Edasi, tehti ettepanek esimene lugemine lõpetada ja määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 15 tööpäeva, mis on 28. märts 2017 kell 17.15. Ettekandjaks määrati komisjoni liige Mart Nutt. Konsensuslikult hääletasid Ken-Marti Vaher, Jüri Adams, Anneli Ott, Helmut Hallemaa, Mart Nutt ja Peeter Ernits. Aitäh teile!

11:24 Aseesimees Enn Eesmaa

Esimese küsimuse esitab ettekandjale Krista Aru. Palun!

11:24 Krista Aru

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Kui komisjonis oli see seaduseelnõu arutlusel ja lugupeetud kolleeg Jüri Adams tegi seal väga tugevat kriitikat, et selle seaduseelnõuga ei parandata midagi, vaid andmete õigsust üksnes eeldatakse edasi, siis kas komisjon ka arutas seda kriitikat, selle tagamaid ja põhjendatud?

11:25 Mart Nutt

Aitäh! See oli Jüri Adamsi repliik. Jüri Adams istub saalis ja iseenesest komisjon võttis selle kriitika teadmiseks. Aga nagu hääletustulemusest näha on, ega Jüri Adams tegelikult selle eelnõu vastu ei ole.

11:25 Aseesimees Enn Eesmaa

Inara Luigas, palun!

11:25 Inara Luigas

Aitäh! Austatud ettekandja! Me kõik teame, et Eestis on tegelikult kehtinud selline suhteliselt vaba sissekirjutus – kui tahan, elan täna justkui Tallinnas, homme Narvas, ülehommene olen sisse kirjutatud Võrus. Kas komisjonis oli arutlusel ka naaberriikide, näiteks Soome praktika andmete registrisse kandmisel? Minu arust on Soomes need reeglid palju rangemad. Kui inimene vahetab elukohta, peab ta 30 päeva jooksul sellest kuhugi teatama – ma ei tea, mis asutus see on – ja selle eest ka riigilõivu maksta. Ning kui me mõni aasta tagasi kauemaks Venemaale Siberisse läksime, pidime end seal migratsiooniametis kohe arvele võtma. Kas komisjonis arutati näiteks Soome riigi praktikad, millised on seal reeglid? Ja kas me ehk hakkame järgima soomlaste reegleid või jätkame sama vaba sissekirjutamise reeglistikuga?

11:26 Mart Nutt

Aitäh! Seda teemat puudutati põgusalt, aga ega ühtset korda, mil moel rahvastikuregistris elukoht on fikseeritud, maailmas tegelikult ei ole. Eri maades on väga erinev praktika. Ma ei julge päris nõustuda, et Eestis see kord väga liberaalne on. Maailmas on riike, kus üldse mingit elukoha arvelevõtmist ei ole. Minu teada on sellised Briti süsteemi maad, kus sellist nõuet peetakse isikuvabaduse väga tugevaks riiveks. Soomes on reegleid liberaliseeritud. Varem sai seal inimest karistada, kui ta esitas kas

valeandmeid või jättis oma elukohaandmed esitamata, aga see sanktsioon võeti maha. Seda tehti mitmel põhjusel. Esiteks leiti, et see sanktsioon tegelikult koormab halduslikult riiki ülemäära palju ja samas see ei anna sellist efekti, nagu pealtnäha võib tunduda. Sellises politseiirigis nagu Nõukogude Liit ja praegu Venemaa Föderatsioon aga võidakse sind trellide taha panna, kui sa sissekirjutusreegleid rikud. Demokraatlikus riigis seda teha ei saa. Selles mõttes mulle tundub, et Eesti ja Soome reeglistik praegu väga erinevad ei ole. Minu isiklik arvamus aga on, et sanktsiooni kehtestamine andmete mitteesitamise eest on liialdus.

11:27 Aseesimees Enn Eesmaa

Andres Herkel.

11:27 Andres Herkel

Aitäh, härra juhataja! Austatud ettekandja! Ma eelmisest küsimusest lähtuvalt küsin niimoodi. Kas ma saan õigesti aru, et see eelnõu on pigem ametkondliku teemaarenduse produkt, et see ei tulene ühestki varasemast koalitsioonileppest? Kas sa kirjeldaksid seda lähemalt? Üks küsimus on see liberaalsuse ja mitteliberaalsuse telg, mis suunas Eesti peaks liikuma. Aga siin on peidus ka see küsimus, et ilmselt võimaldab elukoha registreerimise vabadus päris palju silmakirjalikkust, kas või üksi elava pensionäri puhul. Ning praktika näitab, et pigem tuleb petmist juurde. Kuidas sellele vastu hakata? Ja milline on sinu seisukoht selles küsimuses, kas võiksime tulevikus kehtestada selgelt kahe elukoha süsteemi?

11:28 Mart Nutt

Siin oli küll õige mitu küsimust. Enamiku neist oleks võinud esitada algatajale, mitte komisjoni ettekandjale, sest komisjon neid teemasid süvitsi ei käsitlenud. Aga ma püüan paari teemat analüüsida. Kõigepealt, nii nagu algatajate selgitusest välja tuli, nimetatud eelnõu on ette valmistatud mitu aastat. See ei ole praeguse koalitsiooni algatus, see ei ole ilmselt ka eelmise koalitsiooni algatus, see on juba varem lauale võetud. Ühesõnaga, see ei ole mingi koalitsiooni teema.

See, kas eelnõu on ametkondlik produkt või mitte – no kuidas seda mõõta? Ilmselt see mingil määral seda on, sest tööpoolest üks ametkond valmistas selle ette ja sama ametkond põhiliselt seda seadust ka täidab. Aga seegi küsimus on pigem algatajale, mitte komisjoni ettekandjale.

Kolmandaks, elukoha registreerimise küsimus. Ma arvan, et siin ideaalset lahendust ei ole. Jälle on see küsimus pigem algatajale, aga jäi temalt küsimata. Ma arvan, et see mehhanism, mis Eestis praegu kehtib ja mis põhimõtteliselt ei muutu, ilmselt rahuldab meie vajadusi.

Kas liikuda kahe või ehk ka enama elukoha registreerimise poole? Ma arvan, et see on tegelikult päris tark ja mõttekas, arvestades inimeste liikumist. Aga nagu härra siseminister ka välja tõi, see toob lauale mitu teemat, mis vajavad läbimõtlemit, eeskätt näiteks maksuküsimused. Kui spekuloida, siis lahendus võiks olla see, et inimesed määratlevad oma elukohad tähtsuse järjekorras või näiteks selle, millises elukohas makstakse makse, kuhu tuleb tema post ja kuhu saata ametlikud teated. Inimene peab olema kättesaadav. See on põhimõtteliselt võimalik ja on võimalik, et me selles suunas ka liigume. Aga eelnõu on praegu faasis, kus toimub esimene lugemine. Ühiste jõududega suudame ehk enne teist lugemist mõned parandused sisse viia või kui me praegu ei ole selleks valmis, siis tuleb hiljem nende juurde tagasi pöörduda.

11:31 Aseesimees Enn Eesmaa

Ain Lutsepp.

11:31 Ain Lutsepp

Aitäh, härra eesistuja! Austatud komisjoni ettekandja! Miks käsitatakse inimese elukohajärgset registreerimist kui kohustust riigi ees ja rakendatakse selle kohustuse eiramisel sanktsioone? See on ju pigem lojaalsuse küsimus ja kodaniku normaalne kohus.

11:31 Mart Nutt

Tegelikult te küsisite küsimuse, milles oli juba vastus olemas. Just nimelt, sanktsiooni siin sees ei ole. See kohustus on selles mõttes fikseeritud kohustus, et inimene teadvustaks: see on kokkuvõttes tema ja riigi suhtlemise huvides, et ta elukoht on teada. Aga kui inimene oma aadressi ei teata, siis keegi ta käsi raudu ei pane, vähemalt Eestis mitte.

11:32 Aseesimees Enn Eesmaa

Austatud ettekandja, tänan! Rohkem teile küsimusi ei ole. Kas fraktsioonidel on soovi avada läbirääkimised? Jüri Adams Eesti Vabaerakonna fraktsiooni nimel, palun!

11:32 Jüri Adams

Härri istungi juhataja! Lugupeetud rahvaesindajad! Teooria järgi tähendab seaduseelnõu esimene lugemine vastuse otsimist kahele küsimusele. Esiteks, kas sellist seadust või seaduse muutmist on üldse vaja, ja teiseks, kas esitatud eelnõu sobib taotletava muudatuse aluseks. Praegu on nendele küsimustele üsna raske vastust anda. Selle eelnõu taga on mõte, et Eestis, nagu ka paljudes teistes Euroopa riikides, loobutakse rahvaloendustest klassikalisel moel, et loendaja käib inimese juurest inimese juurde ja paneb vastuseid või omaenda tähelepanekuid kirja. Minnakse üle teisele loendustüübile, mida on hakatud kutsuma registripõhiseks loenduseks.

Igasuguste rahvaloenduste, arvamusküsitluste ja uuringute puhul on alati lood niimoodi, et meil pole kunagi alust väita, et nende tulemused kajastavad tegelikku elu. Hoopis olulisem on see, et samad vead oleksid ka järgmine kord samas suurusjärgus, siis on näha, et vahepeal on toimunud muutus. Aga kui ekslikkuse määr äkki kahaneb või kasvab, siis on asjad keerulised.

Ma olen püüdnud jälgida neid kirjutisi, mida minu omaaegne arvutusmatemaatika õpetaja, praegune emeritprofessor Ene-Margit Tiit on mitmel pool, ka ajakirjas Akadeemia avaldanud, ja ma olen aru saanud, et registripõhise loenduse puhul on põhimõtteliselt järgmised ohud. Kõigepealt tõsiasi, et andmed selle kohta, kui paljud inimesed on abielus ja millised on leibkonnad, muutuvad tõenäoliselt aina vähem usaldusväärseks. Ma küll ei tea, kui hüppeliselt. Aga see info, mis puudutab eluhooneid ja teisi ehitisi, muutub registrite väikse usaldusväärsuse tõttu küll hüppeliselt ebausaldusväärsemaks. Nii on nendes kirjutistes väidetud.

Selle eelnõu puhul on väga raske praegu otsustada, kas kõik pakutud muudatused on registripõhise rahvaloenduse teenistuses või on ka mingeid muudatusi, mis on sisse toodud mingitel muudel kaalutlustel. Üks tavaline Riigikogu liige ei suuda nendes küsimustes orienteeruda. Aga päris kindlasti torkab silma, et kõik need vastuolud ja vale-eeldused, mis algusest peale on rahvastikuregistrit kummitanud, jäävad enam-vähem samal kujul alles. Valede registrikannete hulk hakkab tõenäoliselt hoopis kasvama.

Kas ma tohin paluda lisaaega?

11:36 Aseesimees Enn Eesmaa

Kolm minutit lisaaega.

11:36 Jüri Adams

Lugupeetud rahvaesindajad! Praeguse haldusreformi käigus, kus kõik on lähtunud imelisest arvust 5000, on Eestis käivitunud üks üldrahvalik aktsioon. Nimelt on hakatud rahvastikuregistris oma elukohaandmeid muutma. Mul on terve hulk tuttavaid, kes selleks, et anda oma panus mõne omavalitsusüksuse säilimisse, on end sinna, hoopis teise maakonda sisse kirjutanud. Kas ma suudan hinnata, kui palju võltsinguid on seoses haldusreformiga rahvastikuregistrisse ilmunud? Ma pakuksin kohvipaksu pealt, et vähemalt 1000 – ma oletan seda.

Küsimus on selles, kui palju on praegune rahvastikuregister üldse usaldatav. Ei ole ju mingit uuringut tehtud. Ma olen püüdnud oma tuttavate käest küsida ja ka teie kõik võite sama teha ning uurida, kui palju keegi teab inimesi, kes võivad kindlalt väita, et nende kohta rahvastikuregistris olev mingisugune kanne ei vasta tõele. Minu tutvusringkonnas on umbes 25% selliseid inimesi, aga võib-olla see 25% ei ole usaldusväärne. Oletan, et õige näitaja on 10% ja 25% vahel – nii suur on valeandmete hulk.

Küsisin oma fraktsioonikaaslaselt Monika Haukanõmmelt, kui paljusid puudutab üksi elava pensionäri toetus. See pidavat puudutama umbes 85 000 inimest. Oletan praegu, et rahvastikuregistrisse ilmub sellega seoses umbes 10 000 võltskannet. Varsti on meie rahvastikuregistri usaldusväärsus ilmselt vaid

50% ja siis on küsimus, kuhu me niimoodi jõuame.

Mina väidan seda, et hea riik ei tohi panna inimesi olukorda, kus on kas kohustuslik või kasulik esitada riigile mingisuguseid valeandmeid. Riik, kes seda teeb, ei ole hea riik. Ei ole õige riik ka see, kus suureneb ühiskondliku vale hulk. Me tuleme nõukogude korrast, kus peaaegu kogu ametlik info oli vale. Praegusel ajal me näeme, et vähemalt 1990. aastatega võrreldes on see valedemull järjest paisunud. Rahvastikuregistri praegused kanded on muutunud takistuseks mitmete asjade moderniseerimisel, mida Eestis oleks vaja. Näiteks on meil küsimus poliitilistest õigustest, sh õigus valimistel hääletada ja õigus kandideerida. Samamoodi võib näiteks tuua maksustuse ja sotsiaaltoetuste valdkonna. Vabaerakonna fraktsiooni üldine suhtumine on järgmine. Me saame aru, et rahvaloendusi on vaja teha. Kindlasti meil ei ole kahju, et neid läbi viivad inimesed saavad sellest oma igapäevase leiva. Aga kas seda peab saavutama selle hinnaga, et algusest peale valesti rajatud konstruktsiooni valelikkuse aste järjest tõuseb? Ma ei ole kindel. Meil siin Riigikogus on sisuliselt kaks võimalust: kas valitsuskoalitsioon kummitembeldab selle eelnõu seaduseks või me teeme ühise otsuse, et vaatame kogu selle valdkonna algusest lõpuni uuesti läbi. Aitäh!

11:40 Aseesimees Enn Eesmaa

Rohkem sõnavõttusoove ei ole, sulgen läbirääkimised. Juhtivkomisjoni ettepanek on eelnõu 382 esimene lugemine lõpetada. Esimene lugemine on lõppenud. Määran eelnõu 382 muudatusettepanekute esitamise tähtajaks 28. märtsi kell 17.15.

5. 11:41 Riigikogu otsuse "Põhjamaade Investeerimispangale antud riigigarantii suurendamine" eelnõu (389 OE) esimene lugemine

11:41 Aseesimees Enn Eesmaa

Viies päevakorrapunkt on Vabariigi Valitsuse esitatud Riigikogu otsuse "Põhjamaade Investeerimispangale antud riigigarantii suurendamine" eelnõu 389 esimene lugemine. Palun esitajate nimel ettekandeks kõnetooli rahandusminister Sven Sesteri!

11:41 Rahandusminister Sven Sester

Lugupeetud juhataja! Head Riigikogu liikmed! Annan ülevaate Riigikogu otsuse "Põhjamaade Investeerimispangale antud riigigarantii suurendamine" eelnõust, mis kannab numbrit 389. Selle eelnõuga suurendab Eesti riik garantiisid Põhjamaade Investeerimispangas 3,9 miljoni euro võrra. (Ma kasutan edaspidi oma sõnavõttus Põhjamaade Investeerimispanga kohta lühendit NIB.) Selleks muudetakse NIB põhikirja, mis koos liitumislepinguga ratifitseeriti Riigikogus 2004. aastal. Otsuse eelnõu kohaselt suureneb kahe NIB laenuinstumendi riigigarantii. Esiteks, projektipõhistele investeringulaenudele ja projektipõhistele investeringutagatistele antud riigigarantii suureneb 16,5 miljoni euroni ehk suurusjärgus 3,35 miljoni euro võrra. Teiseks, keskkonnainvesteringulaenudele ja keskkonnainvesteringulaenude tagatistele antud garantii suureneb 2,7 miljoni euroni, mis tähendab suurenemist suurusjärgus 550 000 eurot.

Muudatuse põhjus ei ole NIB täiendav aktsiakapitalivajadus ega tegevusriskide suurenemine, vaid eesmärk on ühtlustada riikide osalust NIB aktsiakapitalis ja garantiides. Kapitali suurendamise käigus on riikide osalus aktsiakapitali sissemakstud ja sissenõutavas osas ning garantiides ebaühtlaselt jaotunud. Muudatusega viiakse protsentuaalsed osalused ühele tasemele. Eesti osalus NIB aktsiakapitalis ja garantiides tõuseb 0,9%-le. Seni on meie sissemakstud osalus ja garantiid olnud 0,7% tasemel ehk see osa kasvab 0,7%-st 0,9%-ni.

Positiivne mõju Eestile on see, et suurenevad NIB-lt saadavad dividendid. Erinevalt teistest rahvusvahelistest finantsinstitutsioonidest, mille liige Eesti on, on NIB olnud regulaarne dividendimaksja. Näiteks sai Eesti aastatel 2014–2016 igal aastal proportsiooni alusel dividende 401 000 eurot aastas. Korrigeeritud uue osaluse korral, mis on 0,9% aktsiakapitalist, on Eesti dividendiproгноos 401 000 euro asemel 495 000 eurot. Kahe laenuinstrumendi garantiide realiseerimise tõenäosust peame aga väikeseks. Senise 40 tegevusaasta jooksul on panga garantii realiseerunud vaid ühe projekti puhul. NIB riskijuhtimispoliitika on range ja tegevus on olnud kasumlik. Näiteks oli panga 2015. aasta kasum 215 miljonit eurot.

Austatud Riigikogu liikmed! Peale Eesti nõusoleku saamist garantiide suurendamiseks NIB muudatuste pakett jõustub, sest siis on kõikidel NIB liikmesriikidel nii kapitaliosaluste kui ka garantiide korrigeerimise riigisisese menetlused tehtud. Seejärel sõlmib NIB liikmesriikidega uued garantiilepingud. Aitäh!

11:44 Aseesimees Enn Eesmaa

Lugupeetud ministrile on vähemalt üks küsimus. Aivar Sõerd, palun!

11:44 Aivar Sõerd

Austatud eesistuja! Austatud minister! Rahanduskomisjonis, kui me esimest lugemist ette valmistades seda teemat arutasime, oli kolleeg Martin Helm, kui ma õigesti mäletan, küsimus selle kohta, et nende garantiide korrigeerimise tõttu kanti 26. jaanuaril üle makse, sissemakse suurendus, 778 000 eurot. Kuidas sai see toimuda enne, kui me oleme Riigikogus selle otsuse teinud? Vastus oli, et see summa on Rahandusministeeriumi valitsemisala 2017. aasta eelarves. Kas te võite kirjeldada, kuidas see summa, 778 378 eurot, Rahandusministeeriumi 2017. aasta eelarves kirjendatud on?

11:45 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Makse on tõesti planeeritud 2017. aasta riigieelarvesse, mille Riigikogu on heaks kiitnud, seetõttu ei ole vaja uuesti nõusolekut küsida. Vaatame näiteks erinevaid garantiisid, võrdleme EFSF-i selle garantiiga. Need mõlemad on garantiid, aga milles on nende erinevus? EFSF-ile antud garantiid, millega anti garantiisid Kreekale, Iirimale ja Portugalile, võetakse arvesse ka riigi võlakoormuses. See võlakoormus järk-järgult väheneb, kui EFSF maksab laenugraafiku alusel garantiisid tagasi või vähendab garantiide hulka. Teiste rahvusvaheliste asutuste garantiisid võlakoormuse hulka ei arvestata, ainult siis, kui riigil tekivad koormus ja kulu, lähevad need selle hulka. Praegu me oleme selle alusel ka käitunud.

11:46 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits, palun!

11:46 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Ma tahtsin täpselt sama küsimuse esitada. Te vastasite sellele nii, et ma ei saanud mitte tuhkagi aru. 26. jaanuaril me maksime 778 378 eurot ja 36 senti sellele Põhjamaade pangale ära, aga praegu on juba märts ja me alles arutame, kas seda riigigarantiid suurendada. Kas see tähendab, et me oleme sisuliselt kummitempel, sest raha on üle kantud ja nüüd me mängime siin maakeeli öeldes lolli?

11:47 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh! Ei ole nii. Me räägime kahest asjast. Te küsisite garantiide kohta ja tõite näitena sissemakstava ja sissenõutava kapitali. Me oleme ära maksnud sissenõutava kapitali ja vähendanud sellega oma proportsionaalset osalust selles. See, millest me täna räägime, on panga kahe konkreetse projekti garantiid, mille me peame meie protsentuaalse osalusega kooskõlla viima, kuna meie osalus on suurenenud 0,7%-lt 0,9%-le. Need on kaks eri asja: garantiid ja sissemakstud kapital.

11:48 Aseesimees Enn Eesmaa

Aivar Sõerd.

11:48 Aivar Sõerd

Aitäh, austatud juhataja! Austatud minister! Ma pean ka ütlema, et ma ei saanud teie vastusest tuhkagi aru. Te hakkasite vastuse asemel rääkima võlakoormusest. Ma uurisin seda asja natukene omal käel. Selle 778 000 euro suuruse ülekande kohta, mis tehti nende garantiide suurenemise tõttu, pole 2017. aasta eelarves – ei eelarveseaduse tekstis ega seletuskirjas – mitte kärbsemusta ka. See raha, 778 000 eurot, sisaldub 27 miljoni suuruses Rahandusministeeriumi finantskohustuse suurendamise summas. Kuidas Riigikogu liige peab teadma, et ta on andnud eelarve vastuvõtmisega nõusoleku 778 000 euro ülekandmiseks?

11:49 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma püüan teile rahulikult veel kord selgitada seadust, mille te ise olete vastu võtnud. Meil oli varem ja on siiaani kaheosaline struktuur, kõikidel liikmesriikidel, kes on osalised Põhjamaade Investeeringispangas. Eesti varasem osalus kogukapitalis oli 0,7%, see summa oli 3 055 000 eurot, see on see sissemakstud kapital. Nüüd me korrigeerime taset 0,7%-lt 0,9%-le. Sellega kaasnevalt me suurendame, nagu te ütlesite, 778 000 euro võrra oma sissemakstud aktsiakapitali. Samal ajal väheneb täpselt samas proportsioonis meie sissenõutav kapital. Enamikul sellistel finantsinstrumentidel on kaks poolt: reaalselt sissemakstud kapital ja sissenõutav kapital. Täpselt samas summas väheneb meie potentsiaalne sissenõutav aktsiakapital, nii et proportsionaalselt võttes ei ole meie kohustused suurenenud.

Kui me räägime garantiidest, siis meie positsioon muutub ja me võtame endale lisakohustusi, seepärast on see eelnõu ka praegu Riigikogu menetluses. Selle Riigikogu otsusega ei suurendata 0,7%-st 0,9%-ni mitte sissemakstavat ega sissenõutavat kapitali, vaid garantiide taset, me võtame 3,9 miljoni võrra suurendatud kohustuse. Sellepärast me peame täna Riigikogus seda teemat arutama. Rõhutan veel kord: varem oli meil sisse makstud 3 055 000 eurot ja sissenõutav kapital oli 53 198 000 eurot, nüüd on meil 778 000 euro võrra suurenenud sissemakstud kapital ja vähenenud sissenõutav kapital, *summa summarum* on see täpselt üks arv. Ma loodan, et selgitasin võimalikult põhjalikult, lausa kaks korda üle.

11:51 Aseesimees Enn Eesmaa

Peeter Ernits, teine küsimus.

11:51 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea minister! Ma tahaksin taas korrata Aivar Sõerdi küsimust, aga tegelikult küsin ma palju laiemalt. Me fraktsioonis arutasime seda eelnõu ja ausalt öeldes keegi sellest hästi aru küll ei saanud. Paistab, et Riigikogus on selliseid inimesi päris palju. Äkki te räägite laiemalt? Milleks seda kõike vaja on ja kas me ei ole siin praegu ikkagi kummitemplid?

11:52 Rahandusminister Sven Sester

Aitäh teile! Ma esitan siis tõesti laiema pildi. Hakkame kaugemalt pihta. Selline ajaloorakurss võib olla hea ka nendele Riigikogu liikmetele, kes on esimest korda parlamendis ja kellel pole varem olnud põhjust Põhjamaade Investeeringispangale antud riigigarantiiga kokku puutuda. Hakkan päris kaugelt pihta. Põhjamaade Investeeringispank loodi 40 aastat tagasi, 1976. Selle panga loojad olid Põhjamaad, keda sel hetkel oli viis: Island, Norra, Rootsi, Soome ja Taani. Nüüd tekib küsimus, milleks see pank loodi, mis oli selle panga eesmärk kunagi varem ja mis on see praegu. On väga selgelt välja öeldud, et selle panga eesmärk on tugevdada ja arendada Põhjamaades koostööd ja suurendada eksporti. See on esmane ja põhiline eesmärk.

Kolm uut riiki, Eesti, Läti ja Leedu, said panga aktsionärideks 1. jaanuaril 2005. Ratifitseerimine toimus sellele eelneval aastal ehk 2004. aasta sügisel. Kes sellest ajast on Riigikogus olnud, need mäletavad, et kolme riigi ühinemisel arvestati nende osaluse määramisel nende SKT suurust. Ikkagi, põhiline eesmärk on tugevdada konkurentsivõimet ja parendada keskkonda. See on kõik see, mis on väärtushinnanguliselt tähtis, alates puhtamast tootmisest ja lõpetades saastatuse vähendamisega. Eesti osalus, nagu ma ütlesin, oli varem 0,7%. 2011. aastal aktsiakapitali korrigeeriti. Miks üldse on 0,7% 0,9%-ks muutumas? Korrigeerimisega suurendati panga kapitali – nagu te mäletate, ma mainisin, et on olemas sissemakstud kapital ja sissenõutav kapital – 4,1 miljardist eurost, mis pangal sel hetkel oli, 2 miljardi võrra, 6,1 miljardi euron. Seda ei tehtud, nõudes riikidelt täiendavalt raha, vaid neid proportsioone muudeti olemasolevate reservide arvel. Täna seaks päevaks on tehtud tehnilised arvutused ja on vaadatud üle kõikide riikide SKT-d. Sellest tuleneb siis see, et meie osa suureneb 0,7%-st 0,9%-ni.

Võttes kogu selle pika jutu kokku, võib öelda, et see pank, mille kaasomanikeks on kaheksa riiki, on loodud selleks, et Põhjamaade eksporti parandada ja Põhjamaades keskkonnategevusi tugevdada. Olles ise NIB aktsionär, oleme saanud NIB-lt laenu, seda nii eraettevõtlike kui ka riigi jaoks. NIB-l on Eestis positsioone suurusjärgus 220 miljonit eurot. Laenu on saanud paljud, alates Tallinna trammi- ja trollibussikoondisest kuni, kui ma ei eksi, lennujaamani välja. Analoogseid finantsinstrumente, mille omanikuks on riigid, on Euroopas veel: EBRD on klassikalises mõttes selline asutus ja ka EIB. NIB on põhimõtteliselt nende analoog, ta on lihtsalt kaheksa Põhjamaa omandis.

Nagu ma enne mainisin, erinevalt paljudest finantsinstitutsioonidest on NIB maksnud dividende, mida väga paljud pangad ei tee. Kui ma ei eksi, siis vist paaril aastal peale kriisi jättis ta dividendid maksmata, teenides samal ajal ka kasumit. Aga muudel aastatel on ta dividende maksnud, kaasa arvatud kõigil viimastel aastatel. Nagu ma mainisin, Eesti osalus selles pangas on tekitanud selle, et me oleme saanud igal aastal umbes 400 000 eurot dividende. Dividende üldjuhul ei maksta, sest tavaliselt suunavad pangad kasumi, mis neil tekib, panga tugevdamiseks reservkapitali. Pangale on olnud hästi oluline hoida AAA-reitingut läbi aegade. See on ka üks põhjusi, miks 2011. aastal aktsiakapitali täiendavalt reservide abil suurendati. Ma püüdsin teile nüüd anda NIB kohta suhteliselt põhjaliku ülevaate.

11:57 Aseesimees Enn Eesmaa

Täna, austatud ettekandja! Rohkem küsimusi teile ei ole. Komisjoni ettekande teeb rahanduskomisjoni liige Aivar Sõerd.

11:57 Aivar Sõerd

Austatud eesistuja! Head kolleegid! Rahanduskomisjon valmistas Põhjamaade Investeeringispangale antud riigigarantii suurendamise eelnõu esimest lugemist ette oma 20. veebruari istungil. Algatajate esindajana tutvustas eelnõu Rahandusministeeriumi Euroopa Liidu ja rahvusvahelise koostöö osakonna juhataja Andres Kuningas. Eelnõu sisu minister juba kirjeldas. Mina annan nüüd ülevaate nendest teemadest, mida me komisjonis arutasime.

Komisjoni liikmed küsisid, kas need muudatused, mida tehakse selle otsuse eelnõuga, on vältimatud ja kas neile võib ka vastu vaielda. Vastus oli, et 2016. aasta mais toimunud investeeringispanga aastakoosolekul teatas pank ettepanekutest, millega soovitakse korrigeerida varasematel aastatel kapitali korduvate suurendamiste käigus tekkinud erinevusi sissemakstud kapitali, sissenõutava kapitali ja kogukapitali protsentuaalsete osaluste vahel. Eesti sissemakstud osa suurendamine 0,7%-st 0,9%-ni ei tähenda riigile rahaliste lisakohustuste võtmist, sest sama summa võrra vähendatakse Eesti sissenõutavat kapitali.

Küsi, kas Brexiti tõttu midagi muutub. Vastus oli, et siin otsest seost ei ole, suuri mõjusid ka ei ole, kaudselt võib panga tegevust mõjutada aga ebakindluse suurenemine majanduses. Britid ei ole selle panga osanikud, investeeringispanga liikmed on Eesti, Island, Leedu, Läti, Norra, Rootsi, Soome ja Taani. Kolleegile jäi silma seletuskirjas olev viide, et 26. jaanuaril kanti üle 778 000 eurot. Küsi, kuidas see toimus. Vastus oli, et see toimus välissuhtlemisseaduse § 23 lõike 1 kohaselt, mille järgi välislepingu täitmise tagab Vabariigi Valitsus või selleks volitatud valitsusasutus. Eesti täiendavaks sissemakseks vajalikud vahendid, 778 378 eurot, olid vastaja sõnul kavandatud Rahandusministeeriumi valitsemisala 2017. aasta eelarvesse ja makse pangale tegi Rahandusministeerium 26. jaanuaril 2017.

Komisjoni liikmed küsisid veel selle kohta, kuidas on riigieelarve baasseaduses reguleeritud riigigarantiide andmine. Vastus oli, et konkreetse riigigarantii andmise otsuse teeb Riigikogu ja Eesti potentsiaalne kohustus pangalaene tagada suureneb 3 904 894 euro võrra. Riigikogu on andnud nõusoleku garanteerida laenuinstrumente panga põhikirjas ettenähtud ulatuses. Eesti garantiikohustuste suurenemine tähendab riigile potentsiaalsete lisakohustuste võtmist, mida tulenevalt Eesti Vabariigi põhiseadusest saab otsustada Riigikogu koosseisu häälteenamusega. Pärast garantiikohustuste korrigeerimist sõlmib pank riikidega uued garantiilepingud, mis muudavad kehtetuks varasemad, 2004. aastal sõlmitud garantiilepingud.

Küsi veel, kas need muudatused mõjutavad riigi eelarvepositsiooni. Ministeeriumi esindaja selgitusel eelarve tasakaalupositsiooni need ei muuda, kuna tegemist on finantseerimistehinguga.

Komisjon langetas järgmised konsensuslikud otsused. Esiteks tehti ettepanek saata eelnõu Riigikogu täiskogu päevakorda teisipäevaks, 7. märtsiks. Teiseks otsustati teha ettepanek esimene lugemine lõpetada. Kolmandaks otsustati teha ettepanek, et muudatusettepanekute esitamise tähtjaks määrataks neli tööpäeva, st 13. märts kell 17.15. Muidugi otsustas komisjon nimetada mind ettekandjaks. Ütlen veel, et kõik otsused, mis komisjonis tehti, tehti konsensuslikult. Täna tähelepanu eest!

12:02 Esimees Eiki Nestor

Kas komisjoni ettekandjale on küsimusi? Ei ole. Aitäh, Aivar Sõerd! Avan läbirääkimised. Kõnesoove ei ole. Eelnõu 389 esimene lugemine on lõpetatud. Määratud muudatusettepanekute esitamise tähtjaks 13. märtsi kell 17.15.

6. 12:02 Sotsiaalmaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu (364 SE) esimene lugemine

12:02 Esimees Eiki Nestor

Algab Eesti Vabaerakonna fraktsiooni algatatud sotsiaalmaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu 364 esimene lugemine. Algatajate ettekandja Andres Ammas, palun!

12:02 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad Riigikogu liikmed! Vabaerakonna fraktsioon esitas analoogilise eelnõu menetlusse juba kolmandat korda. Te võite küsida, miks selline järjekindlus, kui Riigikogu enam ei ole varem eelnõu toetanud. Esiteks, me soovime, et seda eelnõu arutaks ka uus valitsuskoalitsioon, kes on sõnades ju lubanud teha kõik selleks, et majanduskasv oleks suurem. Teiseks – ja see võib olla veelgi olulisem – on uue valitsuskoalitsiooni tulekuga muutunud maksusüsteem. Koos tulumaksuvaba miinimumi tähelepanuväärse suurenemisega on sisuliselt kehtestatud progresseeruv tulumaks. Sotsiaalmaksu lae kriitikud on varem väitnud, et proportsionaalse maksusüsteemi olukorras see meede küllalt hästi ei tööta, aga nüüd on meil kujunemas täiesti uus olukord ja eelnõu algatajate hinnangul tasub sotsiaalmaksu lae ideed uuesti kaaluda.

Sotsiaalmaksu lagi on töötasu ülempiir, millest alates sotsiaalmaksu ei maksta. Seda lage on eri riikides eri aegadel seatud mitmesugusele kõrgusele. Eestis on näiteks varem pakutud kehtestada lagi kolmekordse keskmise palga tasemel. See on olnud Teenusmajanduse Koja idee. Töandjate keskliidu juht on ühel nõupidamisel pakkunud, et lagi võiks olla presidendi ametipalga tasemel. Küsimus on, kuidas leida optimaalne tasakaal, nii et sellel meetmel oleks tuntav mõju ja uute töökohtade tekkimisest saadav tulu tööpoolest kompenseeriks eelarves tekkiva puudujäägi.

Arutlemise tulemusena on Vabaerakonna fraktsioon leidnud menetletavas eelnõus, et lagi seatakse neljakordse mediaanpalga ehk umbes 3500 euro kõrgusele. Aga kui eelnõu menetlemise käigus põhjendatakse veenvalt, et lage oleks otstarbekas seada kõrgemale või madalamale, siis eelnõu algatajad on sellisteks aruteludeks igati avatud ja nad on koostöövalmis. Siinkohal on loomulikult tähtis arvestada naaberriikide tingimusi, nii et kõrgepalgaliste spetsialistide liikumine toimuks ikka naaberriikidest Eestisse, mitte vastupidi.

2015. aasta sügisel kutsus justiitsminister kokku juhtrühma, mis koosnes ettevõtjatest ning neid koondavatest organisatsioonidest ja ühendustest, et selgitada koos välja ettevõtlust takistavad ja kõige enam muutmist vajavad valdkonnad ning teha üldse ettepanekuid, kuidas saaks ettevõtlust soodustada ja majanduselu elavdada. Selle raporti maksuosa punkt 3 näebki ette just sotsiaalmaksu maksimummäära kehtestamist.

Miks on sotsiaalmaksu lagi hea mõte? Sellel on küll tööpoolest lühiajaline negatiivne efekt sotsiaalmaksu laekumisele, ent pikema aja jooksul see kahtlemata motiveerib kõrgema kvalifikatsiooniga spetsialistide tulekut Eestisse ja nende siijäämist ning annab rahvusvaheliselt olulise signaali, et Eesti soodustab kõrgepalgalisi töökohti. Aja jooksul selline positiivne mõju meie hinnangul ainult kasvab.

Vabariigi Valitsus, ei eelmine ega praegune, pole toetanud Vabaerakonna algatust kehtestada sotsiaalmaksu lagi. Tõenäoliselt kardetakse lihtsalt auku riigieelarves, kuigi põhjendusi on toodud ka teistsuguseid. Huvitav on märkida, et riigieelarves tekkiv hinnanguline auk on ministeeriumi uute arvutuste põhjal oluliselt kasvanud, varasema 92 miljoni asemel prognoositakse selle suuruseks 2018. aastal 118 miljonit eurot. Ent maksusüsteemi üks ülesandeid riigile maksumaksjate tagamise kõrval on kahtlemata ka soovitud käitumist motiveerida ja seda tuleks silmas pidada.

Sotsiaalmaksu lae idee vastased on toonitanud, et on oluline, et meie sotsiaalmaksusüsteem põhineb solidaarsusel. Tööpoolest, aga et üks maksusüsteem toimiks hästi, peavad maksumaksjad tajuma seda õiglase süsteemina. Eelnõu idee kohaselt sotsiaalmaksu laega piiratud sotsiaalmaksu maksev töövõtja maksaks ka selle lae kehtimise korral ikkagi mediaanpalga saajast neli korda suuremat sotsiaalmaksu, miinimumpalga saajast veel mitu korda rohkem, aga haigekassa teenuseid saavad ju erineval määral maksu maksnud inimesed ikka täpselt ühesuguses mahus. Sarnase teenuse eest üle kümne korra rohkem maksmine tekitab paratamatult õiglusetustunnet, mis väga suurel määral võib motiveerida sellist ebaõiglasena näivat maksukoormust vältima. Kuna sellise suure sotsiaalmaksu maksjal ei ole ega saagi olla veendumust, et tema makstud sotsiaalmaks on kuidagigi seotud tulevikus saadavate

hüvedega, siis tekib surve sellist kõrget palka ja vastavat tööjõumaksu vältida või varjata, viia töösuhe fiktiivselt või reaalselt teise riiki, näidata oma tulu ettevõtlustuluna (see on see kurikuulus OÜ-tamine) või kasutada lihtsalt ümbrikupalka.

Vabariigi Valitsus on oma negatiivses arvamuses Vabaerakonna idee kohta väitnud, et proportsionaalselt väiksem sotsiaalmaksukoormus ei motiveeri kõrgemat palka maksma. Eelnõu algatajate arvates ei ole see väide loogiline. Kui töövõtja loodud kasvav lisandväärtus annab põhjendatud aluse tööandjalt kõrgemat palka nõuda, siis seda reaalselt ka nõutakse. Aga praeguse korra järgi arvestatav sotsiaalmaks takistab tööandjal palka tõsta.

Seda ideed kritiseerides on sageli kasutatud ka nn Läti näidet, kus sotsiaalmaksu lae sisseseadmine ei ole väidetavalt ennast õigustanud. Eelnõu algatajate arvates tuleks Läti majandus- ja rahanduspoliitikat tõsisemalt ja mitmekülgsemalt analüüsida, enne kui selliseid järeldusi teha. Võib-olla olid seal mingid muud tegurid, mis töökohtade hoogsat lisandumist takistasid.

Kuidas sobivat lae kõrgust määrata? Eelnõu algatajad on pakkunud siduda sotsiaalmaksu lagi mediaanpalgaga. See on palk, millest 50% palgasaajaist saab suuremat ja 50% väiksemat tasu. Eelnõu algatajate arvates kirjeldab keskmine palk Eesti majanduse ja palgasaaja seisukorda pisut vildakalt, mediaanpalk näitab majandusseisu adekvaatsemalt. Palgasaajate põhimassi majanduslike võimaluste muutusi kirjeldab mediaanpalk täpsemalt. Stenogrammi tarvis, et oleks täpselt aru saada, võiks tarvitada sellist sõnamängu, et keskmine palgasaaja Eestis ei ole keskmise palga saaja.

Tehniliste üksikasjade üle sotsiaalmaksu lae idee teostamisel on eelnõu algatajad samuti valmis arutlema. Me oleme pakkunud aluseks võtta Maksu- ja Tolliameti info ning kolme kvartali keskmise. Kui Rahandusministeeriumil või kolleegidel teistest fraktsioonidest on paremaid ja veenvamaid ideid, siis on need teretulnud. Meie arvates on tähtis siduda see piirmäär igal juhul mingi dünaamilise näitajaga, et saaks Eesti majanduse ja tööturu muutustega paremini arvestada ja eelarvele ei tekiks ootamatut ülemäära kahju. Rahandusministeerium on meie pakutud metoodikat valitsuse eitas hinnangus arvustanud. Kuid, lugupeetud ministeeriumi spetsialistid, teie kohus on analüüsida. Ärge visake last koos pesuveega välja, vaid pakkuge siis välja teie arvates parem lahendus arvutamiseks. Aga mööngem, et sotsiaalmaksu lae ideel on jumet. Arutame seda koos edasi.

Kui kiiresti sotsiaalmaksu lae pikaajalisem mõju avaldub ja kui suur see on, seda on loomulikult keeruline täpselt arvutada. Näiteks, eespool juba mainitud Justiitsministeeriumi kokkukutsutud konkurentsivõime juhtgrupi raporti kohaselt aitaks sotsiaalmaksu lagi luua hinnanguliselt igale kümnele keskmisest kõrgema palgaga töökohale lisaks 11. kõrgepalgalise töökoha, ilma et tööandja tööjõukulude kogumaht suureneks. Selle on spetsialistid välja arvutanud.

Idee ei ole uus ja meie ei pretendeeri kaugeltki sotsiaalmaksu lae idee autorsusele. Eri aegadel on mitmed poliitikud seda toetanud, samuti mitmed Eesti aramusliidrid, majandusajakirjanikud ja ettevõtjate organisatsioonid. Väga selget toetust on sotsiaalmaksu lae kehtestamisele väljendanud nii Teenusmajanduse Koda kui ka Eesti Tööandjate Keskliit. Tööandjad on selgelt öelnud, et sotsiaalmaksu lae kehtestamine on õiglane ja majanduse arengu seisukohalt vajalik. Nad on esitanud just nimelt sellesama argumendi, mille ma juba eespool tõin, et kõrge palgaga töötaja ei tarbi riiklikku ravikindlustust neli korda rohkem kui mediaanpalka saav inimene.

Tööandjad on hiljuti valitsusest tulnud uudiste valguses lisanud siia veel ühe olulise märkuse, nimelt, kui tulevikus töötaja pension enam sissetulekust ei sõltu, siis on sotsiaalmaksu lagi veelgi enam õigustatud. Ka tööandjate keskliidu kirjas Vabariigi Valitsusele on rõhutatud, et valitsus on kehtestanud astmelise tulumaksuvaba miinimumi, mille tõttu kaotavad just kõrgema palgaga töötajad. Tööandjate arvates on oluline veel see, et sotsiaalmaksu lae kehtestamine on majanduslikult tegelikult kõigile kasulik, kuna Eesti majandus on praegu faasis, kus jätkusuutlikuks äritegevuseks vajatakse eelkõige innovatsiooni, mis omakorda eeldab just kvalifitseeritud tööjõu olemasolu, aga see kvalifitseeritud tööjõud on kõrgelt tasustatud.

Sotsiaalmaksu lae idee arutelul on kõlanud erinevaid seisukohti, kes ikkagi on praeguses Eestis need kõrgepalgalised töötajad, kelle puhul see lagi toimima hakkaks, ja millises sektoris nad töötavad. Meie käsutuses täpset statistikat selle kohta pole, aga väga huvitav on tööandjate keskliidu hinnang, et sotsiaalmaksu laest ei võidaks kõige rohkem mitte IT-sektor või pangandussektor, mida enamasti selles kontekstis nimetatakse, vaid hoopis tööstussektor. Tööandjate hinnangul moodustab see sektor 16% Eesti majandusest ja vajab just praegu innovatsiooni, et konkurentsivõimet parandada. Nii et küsimus ei ole ainult nendes konkreetsetes töökohtades, mida see sotsiaalmaksu lae teema otseselt puudutaks (varasemate arvutuste põhjal oli neid umbes 12 000 ja Rahandusministeeriumi uuemate andmete

põhjal on umbes 16 000), vaid tegelikult ka kõigis teistes.

Lõpetuseks tahan teile meelde tuletada ühte uudist eelmisest nädalast, õieti ühte tsitaati, mis minu arvates on väga värvikas ja kõnekas. Nimelt, Eesti Panga asepresident Ülo Kaasik ütles ühel konverentsil esinedes, et ettevõtjad on viimasel ajal riigi poliitikaga järjest vähem rahul ja riigi ülesanne võiks olla sära ettevõtjate silmi tagasi tuua. Kaasiku sõnul on ettevõtjad ühe probleemina välja toonud just tööjõuprobleemi. Kaasik ütles, et selleks, et ettevõtted saaksid rohkem kasvada, on kindlasti oluline see, et Eesti majanduses peaks toimuma n-ö teaduspõhine nihe.

Peaminister Jüri Ratas on lubanud, et tema valitsus arvestab opositsiooni ettepanekuid. Palun, lugupeetud koalitsioon, üks võimalus selleks on teie ees. Kahtlemata oleks sotsiaalmaksu lae kehtestamine väga jõuline märk Eesti valitsejate ettevõtlussõbralikkusest ja küllap tooks see seda puuduvat sära ettevõtjate silmadesse tagasi. Aitäh!

12:18 Esimees Eiki Nestor

Küsimused ettekandjale. Andres Herkel, palun!

12:18 Andres Herkel

Aitäh, härra esimees! Austatud ettekandja! See teema on päris kaua esil olnud ja seetõttu ma küsin niiviisi: kuidas on selle aja jooksul muutunud poliitiliste jõudude seisukohad? Siin oli osutus, et ettevõtjate organisatsioonid on oma arvamustes juba reageerinud sellele, et maksukeskkond on muutunud, viidates astmelisele tulumaksule, ning kavas on pensionisüsteemi muuta. See kõik peaks eeldama seda, et seisukohti hinnatakse ümber. Kas sellist ümberhindamist on näha ja kuulda olnud?

12:18 Andres Ammas

Jah, muidugi on. Ma olen selle teema kohta lugenud Äripäevast ja võib-olla ka kusagil mujal on olnud selliseid ideid, viimase seitsme-kaheksa aasta jooksul vähemalt. IRL-i liikmetest päris mitmed, minu mäletamist mööda ka praegune rahandusminister, on sotsiaalmaksu lae ideed varem toetanud. Minu teada on seda ideed toetanud ka vähemalt mõned Reformierakonna poliitikud. Ma ei suuda teile praegu tsitaate esitada, palun selle eest vabandust. Rahanduskomisjoni istungil oli meil sellest põgusalt juttu. Saalis viibivad Reformierakonna liikmed, kolleegid Aivar ja Jürgen seda ideed toetanud ei ole. Aga ma mäletan, et Reformierakonna ridadest on samalaadseid ideid kõlanud. Kolleegid sotsiaaldemokraadid on olnud just solidaarsusprintsipiibist lähtudes selle idee suhtes minu mäletamist mööda skeptilised, ka lugupeetud Riigikogu esimees on seda skeptilisust väljendanud. Lugupeetud kolleegid Keskerakonnast käitusid rahanduskomisjoni liikmetena valitsuse algatatud eelnõude suhtes opositsioonis olles nii, nagu opositsiooni liikmed ikka käituvad, ja koalitsiooni liikmetena käituvad nüüd nii, nagu koalitsiooni liikmed ikka käituvad.

12:20 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:20 Peeter Ernits

Aitäh, hea juhataja! Hea ettekandja! Hiljuti saatsin ma Riigikogu aseesimeest Enn Eesmaad Tartumaa visiidil ja me külastasime seal Enicsit, Lõuna-Eesti ilmselt ühte kõige suuremat tööandjat. Kui me küsisime Enicsi juhilt, mida võiksime teha meie siin Riigikogus, siis tema ainukene vastus oli, et kehtestage sotsiaalmaksu lagi. Kui palju on veel selliseid Enicsi-suguseid ettevõtteid, kes seda tahaksid ja kellele see oleks vajalik kõrgepalgaliste töötajate palkamiseks?

12:21 Andres Ammas

Ma ei oska, lugupeetud kolleeg, nende ettevõtete arvu nimetada, aga minu käsutuses on Rahandusministeeriumi andmed, kui mitut inimest ja töökohta see idee praegu puudutaks. Kui see lagi kehtestada meie pakutud 3500 euro tasemel, siis tuleval aastal puudutaks see Rahandusministeeriumi hinnangul 16 510 töötajat. Siin on selline võrdlustabel – rahanduskomisjonis on see tabel tõenäoliselt saadaval –, mis näitab selle arvu muutumist. Kui näiteks kehtestada lagi tasemel 4000 eurot, siis oleks

mõjutatud inimesi natuke üle 10 000. See on päris suur erinevus ja on vaja balanssi otsida. Kui langetada lagi 3000 eurole, siis puudutaks see muudatus 28 500 inimest. See oli selle lae taseme kohta. Seda statistikat, kui palju on neid ettevõtjaid, vabandust, meil ei ole.

12:22 Esimees Eiki Nestor

Aivar Sõerd, palun!

12:22 Aivar Sõerd

Austatud eesistuja! Austatud ettekandja! Idee väärrib kindlasti arutelu, see on minu seisukoht. Ma vaatasin erakondade programme. Nendes on muidugi raske orienteeruda, aga ma leidsin, et IRL-il on programmis must valgel kirjas, et kõrge palgaga, tarkade töökohtade loomise soodustamiseks seavad nad sotsiaalmaksule lae. Kui te olete oma eelnõule toetust otsinud, siis on IRL kindlasti olnud selle toetaja, kuna nendel on see lausa programmis kirjas. Kas nad on nüüd sellele mõttele põhimõtteliselt vastu või saaksite kokkuleppele, kui seda eelnõu natukene paremaks teha või seal midagi muuta? Milline on IRL-i seisukoht? Nendel on see lausa programmis kirjas.

12:23 Andres Ammas

Aitäh! Mul ei ole andmeid IRL-i toimkondade või juhtorganite seisukohtade kohta. Kui see on programmis kirjas, siis ma loodan, et see printsiip kehtib. IRL-i poliitikute otsused rahanduskomisjonis selle eelnõu käsitlemisel olid pisut erinevad. Üks IRL-i esindaja hääletas selle eelnõu menetlusest väljaarvamise poolt, teine IRL-i esindaja, kes on ka tuntud ettevõtja, kolleeg Einar, sellel hääletusel ei osalenud. Ma olen lootusrikas selles suhtes, et IRL-ist võiks sellele eelnõule toetust leida. Ma rõhutan veel kord, et meie algatajatena ei ole kinni selles määras ega metoodikas, kuidas seda keskmist arvutada. Siin me oleme avatud ettepanekutele, aga meie meelest on sellel ideel jumet ja see väärrib arutamist. Meid on varasemate menetluste korral pisut hämmastanud see, et see idee jäeti kohe kõrvale, ilma et oleks püütud seda, nagu kolleeg Aivar ütles, kuidagi kõpitseda ja parandada. See on nii tähtis ja põhimõtteline muutus Eesti maksusüsteemis, et kahtlemata ei sobikski, kui see oleks ainult koalitsiooni või opositsiooni idee. See otsus väärrib suuremat konsensust. Kas me hakkame kunagi mõtlema sellele, mis juhtub 10 või 20 aasta pärast Eesti majanduses, või muretseme ainult selle pärast, kuidas järgmise või ülejärgmise aasta eelarve kokku tuleb?

12:25 Esimees Eiki Nestor

Helmut Hallemaa, palun!

12:25 Helmut Hallemaa

Austatud esimees! Hea ettekandja! Ettevõtlust ja ettevõtjaid tuleb kindlasti toetada. Ma arvan ka, et siin on kõik sammud kaalumist ja arutamist väärt. Aga mind ajendab küsima sinu ettekandes toodud võrdlus, kui sa rääkisid maksuvaba tulu suurenemisest, millest võidavad paljud, on hinnatud, et isegi kuni 86% inimestest. Kõrgepalgalised hakkavad maksma rohkem ja see "rohkem" on 32 eurot. Mina isiklikult oleksin nõus maksma palju rohkem kui 32 eurot. Kas see rohkem maksmine ei ole siin eeskätt maailmavaateline hinnang?

12:26 Andres Ammas

Aitäh! Ma arvan, et väga paljud siin saalis viibijad, mina nende hulgas, oleksid lahkesti nõus oma sissetulekult rohkem maksu maksma, kui see Eesti ühiskonnas seni valitsenud ebavõrdsust vähendaks ja olukorda kuidagi leevendaks. Küsimus ei ole mitte ainult ebavõrdsuse vähendamises, mis on võib-olla tõesti rohkem ideoloogiline probleem. Küsimus on selles, kas see samm natukenegi elavdab Eesti majandust, kas me anname ettevõtjatele tegutsemissoakust ja -tahet juurde või oleme nende vastu pigem umbusklikud, nagu valitsuse mõnest viimasest algatusest või ettepanekust on võinud järeldada. See on hoiakute küsimus. Sotsiaalmaksu lae idee õnnestumine või ebaõnnestumine on natuke usuküsimus. Vabandust, kui see väljend tundub teile natuke kohatu! Selles mõttes usuküsimus, kas me oleme veendunud, et selline pikaajaline poliitika toob edu, või me ei ole selles veendunud. Siin ei ole

ühthe ainuõiget vastust. Eelnõu algatajad arvavad, et see tooks pika aja jooksul edu. Mina väiksema ja suurema sissetulekuga inimesi kuidagi ei vastandaks. Vastupidi, ma ütlen veel kord, tööandjad on minu meelest väga ilusasti ja tabavalt öelnud, et kokkuvõttes toob see, kui tootlikkus kasvab, kõigile tulu.

12:27 Esimees Eiki Nestor

Peeter Ernits, palun!

12:27 Peeter Ernits

Hea juhataja! Hea ettekandja! Mulle sotsiaalmaksu lae kehtestamise idee meeldib. Sa rääkisid, kui kõrge see lagi võib olla ja kui palju neid töötajaid võib olla, aga püüa anda ülevaadet, milline on seos selle lae kõrguse ja riigieelarvesse tekkiva augu suuruse vahel. Sa ütlesid, et see auk on 92–118 miljonit. Aga ikkagi, milline on seos lae kõrguse ja augu suuruse vahel?

12:28 Andres Ammas

Rõõmuga. Lihtsam oleks seda teha, kui te saaksite neid arve vaadata. Aga ma loen hea meelega mõned Rahandusministeeriumi andmed ette. Kui see lagi oleks 3500 eurot kuus, siis Rahandusministeeriumi ennustuse kohaselt jääks tuleval aastal eelarvest puudu 118 miljonit. Kui see lagi tõsta 4000 eurole, jääks ministeeriumi ennustuse järgi puudu 90 miljonit. Kui lagi langetataks 3000 eurole, jääks puudu 163 miljonit. Rahandusministeerium on ennustused teinud ka kahe järgmise aasta kohta, aga neid ette lugeda, hea Peeter, ei ole praegu siit vist otstarbekas, mul on lihtsam see leht sulle anda.

12:29 Esimees Eiki Nestor

Aitäh! Rohkem eelnõu algatajale küsimusi ei ole. Komisjoni ettekandja on rahanduskomisjoni esimees Mihhail Stalnuhhin. Palun!

12:29 Mihhail Stalnuhhin

Härra esimees! Lugupeetud kolleegid! Seaduseelnõu 364, sotsiaalmaksuseaduse täiendamise seaduse eelnõu arutas komisjon oma korralisel istungil 11. jaanuaril, vabandust, 21. veebruaril k.a (11. jaanuar oli eelnõu menetlusse andmise päev). Algataja esindajana esines nagu siin saaliski kolleeg Andres Ammas.

Võtan arutelu hästi põgusalt kokku. Eelnõu algataja tõdes, et kui kehtestada nn sotsiaalmaksu lagi, mille all algatajad mõistavad neljakordset mediaanpalka ületava töötasu sotsiaalmaksuga mittemaksustamist, siis oleks 2016. aasta seisuga sotsiaalmaksu ülempiir 3432 eurot. See peaks algatajate arvates muutma Eesti maksukeskkonda atraktiivsemaks, sh välisinvestoritele, ja tooma Eestisse juurde kõrgepalgalisi tippspetsialiste. Veel üks võimalik hea külg on see, et eelnõul on positiivne mõju nn OÜ-tamise lõpetamisele. Sai veel märgitud, et tegemist ei ole uudse ideega. Eesti Vabaerakonna fraktsioon algatab samasuguse eelnõu juba kolmandat korda. Sellest rääkis ettekandja oma kõne alguses üsna üksikasjalikult, ka sellest, et seda ideed on eri etappidel toetanud IRL, Keskerakond ja ka Reformierakond. Teenusmajanduse Kojast rääkis ettekandja ka. Peale seda anti sõna Vabariigi Valitsuse esindajale. Me saime komisjonis teada, et s.a 9. veebruari istungil otsustas Vabariigi Valitsus eelnõu mitte toetada. Vabariigi Valitsus leidis, et pakutud kujul maksusoodustuse kehtestamise mõju kõrgepalgaliste töökohtade loomisele ei ole üheselt selge. Pigem mõjutavad maksusoodustused madalapalgaliste tööhõivet. Me oleme riikide maksukoormuse edetabelis selle kolmandiku hulgas, kus see koormus on kõige madalam. Meetme vajalikkuse hindamisel märgiti ära, et on tuginetud OECD raportile, kus Eesti kohta on öeldud, et tööjõumaksud on kõrged, kuigi tegelikult see päris nii ei ole. Nagu ma eelnevalt juba ütlesin, me oleme selle ühe kolmandiku hulgas, kus on madal maksukoormus.

Meedet, teatas Vabariigi Valitsus, ei toeta ka Eesti ettevõtete struktuur. Enamik Eesti ettevõtteid on väikeettevõtted ning on kaheldav, et leiduks piisav hulk ettevõtteid, kellel on potentsiaali värvata keskmisest oluliselt kõrgema palgatasemega töötajaid. Kuigi iseenesest on arusaadav, et ükski ettevõtja ei keelduks sellest, kui mingeid makse vähendataks. Eraldi tõi Vabariigi Valitsuse esindaja välja, et katteallikas ei ole vastuvõetav. Sotsiaalmaksu lae väidetav positiivne mõju ei ole veenvalt argumenteeritud, arvab Vabariigi Valitsus. Valitsuse arvamus on öeldakse, et ei ole selge, millele tuginetakse, väites, et keskpikas perspektiivis kompenseerivad maksulaekumise vähenemise lisanduvad

kõrgepalgalised töökohad. Konkreetse katteallika puudumine ei ole aktsepteeritav riigieelarve ega riigi eelarvestrateegia valguses ning soodustuse kehtestamine tooks kaasa ravi- ja pensionisüsteemi positsiooni halvenemise ja süvendaks defitsiiti.

Vabariigi Valitsus juhtis tähelepanu ka paarile tehnilisele puudusele. Maksulae sidumine kalendriaasta kolme esimese kvartali mediaanpalgaga ei kajasta reaalselt keskmist mediaanpalka. Töötasu maksmine on sesoonne. Kõik, kes vaatavad andmestikke, teavad, et teises ja neljandas kvartalis palgad suurenevad ning esimeses ja kolmandas kvartalis vähenevad. Kuna ülempiir hõlmab maksuõigussuhte kohustuslikke elemente, siis tuleks see kehtestada seadusega, mitte Vabariigi Valitsuse määrusega. Nüüd räägin komisjoni arutelust. Komisjonis mõndi, et olukord maksumaastikul on muutunud. Samas pöörduti taas Läti näite poole. Läti puhul ei ole maksulae mõju üheselt selge, selline arvamus kõlas. Väidetavalt ei soodustanud meede Lätis kõrgepalgaliste töökohtade loomist ning Läti näidet võib pidada ebaõnnestunuks. Lae kehtestamise järel kõrgepalgaliste töökohtade arv vähenes 2%. Alates eelmise aasta algusest kehtib Lätis kõrgepalgaliste kohta nn solidaarsusmaks, mis on sihtotstarbeliselt sotsiaalkindlustuse vahenditega seotud. Sisuliselt võib öelda, et kõrgepalgalisi maksustatakse samamoodi kui varem, lihtsalt maksu nimetus on osaliselt muutunud. Selle peale vastas algataja, et 20 riiki seda meetet kasutavad. Veel väljendati arvamust, et tegemist on sotsiaalselt proaktiivse meetmega ega ole selge, kui palju see mõjutab tööjõukulude keskmist statistikat. Väljendati arvamust, et see mõjutab vähe. See oli konkreetset kolleeg Jürgen Ligi, kes sellist asja ütles.

Tehti neli menetlusotsust: teha ettepanek saata eelnõu täiskogu päevakorda tänaseks, 7. märtsiks (see oli konsensuslik otsus), määrata ettekandjaks komisjoni esimees (ka konsensuslikult), teha ettepanek eelnõu tagasi lükata (selle poolt oli 5 komisjoni liiget, vastu 1 ja erapooletuks jäi 1) ning juhuks, kui eelnõu tagasi ei lükata, otsustas komisjon määrata muudatusettepanekute esitamise tähtajaks kümme tööpäeva, st 21. märtsi 2017 kell 17.15 (see oli konsensuslik otsus). Aitäh!

12:37 Esimees Eiki Nestor

Küsimused komisjoni ettekandjale. Viktor Vassiljev, palun!

12:37 Viktor Vassiljev

Aitäh, härra esimees! Hea rahanduskomisjoni esimees, kolleeg Mihhail! Minu meelest on selles eelnõus mingisugune ideoloogiline segadus. Ühest küljest me räägime ebavõrdsusest, teisest küljest räägime sellest, et me suurendame käputäie kõrgepalgaliste hulka, ja siis me räägime jällegi sellest, et peaks maksukoormust võrdsustama. On see mingi pluralism või arvamusvabadus või ongi Vabaerakonnal vabadus tõlgendada kõike igatepidi? Aga sa nimetasid oma ettekandes 20 riiki, kus vist, nagu ma aru sain, kasutatakse sellist maksulage. Kas sa saaksid need riigid nimetada? Siis me saaksime vaadata, kas need on sellised riigid, millest meil tasuks eeskuju võtta.

12:38 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh küsimuse eest! Ma alustan lõpust ja pärast lähen küsimuse alguse juurde. Mitte mina ei nimetanud neid 20 riiki, seda tegi algatajate esindaja komisjonis. Tegemist on ennekõike kuue riigiga: Hispaania, Rumeenia, Luksemburg, Malta, Küpros ja Läti. Nad on tõesti sellise sotsiaalmaksu lae kehtestanud. Aga nagu ma juba ütlesin, ja komisjonis ka seda arutati, näiteks Lätis võetakse see raha tagasi mingi solidaarsusmaksu kaudu. Kuidas on lood Maltal või Luksemburgis, seda me uurinud ei ole. Siis on veel kümme riiki, kus on erinevate sotsiaalmaksete soodustused. See tähendab, et sellist sotsiaalmaksu lage nagu eelnimetatud riikides seal täpselt sellisel kujul ei ole. On veel neli riiki, Suurbritannia, Ungari, Iirimaa ja Rootsi, kus on ülempiir seatud, aga ainult töötaja maksetele, mitte tööandja maksetele. Nii et põhimõtteliselt peaks rääkima kuuest riigist, mitte 20-st.

Mis aga puudutab solidaarsust, siis see on tõesti, lugupeetud kolleeg, ideoloogiline küsimus. Minu arvates tähendab solidaarsus seda, et inimene, kellele on ühiskond rohkem andnud, annab ka rohkem tagasi. See, et mina olen näiteks siin Riigikogus, on olnud ühiskonna valik. Ma olen viimane inimene, kes hakkaks endale mingeid maksusoodustusi nõudma. Meie suurettevõtted on ju formeerinud viimase veerandsajandi jooksul ja meeldib see ettevõtjatele või mitte, aga see, mis on praegu nende omandis, sai alguse 25–26 aastat tagasi ja oli kunagi meie ühine omand. Nii et kõik see tuli ühiskonnalt. Seda peaks mäletama ja peaks oma kohustusi ühiskonna ees täitma. Seepärast, jah, omal ajal, nagu kolleeg

Andres Ammas ütles, me käitusime opositsioonis opositsioonina. Opositsioonis me tihti toetasime opositsioonilisi erakondi, sellepärast et me olime ühes leeris ning meil oli üks ja sama eesmärk: tuua midagi juurde. Praegu me seda teha ei saa, nüüd me peame mõtlema, mida me teeme. Iga kord.

12:41 Esimees Eiki Nestor

Inara Luigas, palun!

12:41 Inara Luigas

Aitäh, austatud ettekandja! Sotsiaalmaksul on väga tähtis osa pensioniarvestuses. Ka uues mudelis on tähtsad töötatud aastad ja sotsiaalmaksete suurus. Mõtleme näiteks inimesele, kes on pühendunud. Ta valib endale eriala, harib ennast ja teeb pikalt ühte tööd, saab selle eest kõrget palka ja loodab, et sotsiaalmaks ausalt ära makstakse ning ta saab sellest tulenevalt ka kõrgemat pensioni. Kas komisjonis arutati, kas talle see osa kuidagi kompenseeritakse? See on üks osa küsimusest. Teine osa: kas komisjonis räägiti ka kogu sellest kompensatsioonimehhanismist, kui sotsiaalmaksu lagi kehtestatakse erasektoris või riiklikes ametkondades? Kas oli sellest juttu?

12:42 Mihhail Stalnuhhin

Aitäh! Küsimuse teisele osale on kerge vastata. Sellest juttu ei olnud. Ma saan aru, et see on siiski üldine mehhanism.

Aga küsimuse esimesele poolele vastates, Inara, ütlen, et me kõik siin saalis – mitte kõik muidugi, mõned on siin väga noored, aga enamik meist siiski – mäletame vanu aegu. Ma tuletan meelde lauset, et vabaduse nimel võime süüa ka kartulikoori. Me olime tollal solidaarsed ja kartulikoortega täitsa nõus. Kuhu see praegu kadunud on? Äkki on jällegi seesama asi kaalul? Meil on selline demograafiline olukord ja sellised probleemid majanduses, et tuleks meelde tuletada parimad loosungid, mis kunagi on kõlanud, ja nende juurde tagasi tulla. Ma olen kuulnud – ma ei taha isegi seda nime nimetada, sest mul on vastik –, kuidas üks suur ettevõtja teatas, et ah nii, talle sõidetakse sisse selle uue tulumaksuga ja korraldatakse selline pensionisüsteem, tema seetõttu vähendab enda palka. Kui ma ütlesin tema nime, siis ma peaksin ka ütlema, kuidas ta teenis oma varanduse, kuidas ta suurettevõtjaks sai, milliseid sõnu ta rääkis siis, kui ta valiti Riigikogusse, kui ta ministriks sai või kui ta kamandas näiteks Eesti pealinna. Ma ei taha seda teha, mul oli vastik seda juttu kuulata.

Meil on eriline kohustus. Need inimesed, kes toetavad maksupiihanguid, mille suurus praegu on neli mediaanpalka, saavad valesti aru sellest, mida kujutab endast üks riik ja üks rahvas, kes sellel territooriumil elab. Ma ei räägi rahvusest, ma räägin rahvast, millestki ühisest. Nii et üks asi on see majanduslik külg, finantskülg ja kompenseerimine, mis on kirjas seletuskirjas. Ma seda ei usu. See on usuküsimus, nagu Andres Ammas oma ettekandes ütles. Mina seda ei usu. Teiselt poolt on olemas palju kõrgem asi, see on solidaarsus: me peame tegema ja meil tuleb teha. Kui maailmas midagi ei muutu, siis läheb meil solidaarsust iga aastaga aina rohkem ja rohkem vaja. Need inimesed, kes on rohkem saanud ja kellel on rohkem, peavad eeskuju näitama. Üks minu lemmikkirjanik Žvanetski, keda ka teie küllap teate, sest kunagi lugesid Ervin Abel ja Sulev Nõmmik väga palju tema teostest pärit monolooge ette, on öelnud, et lahinguväljalt on vaja haavatud kindlasti ära tassida. Kui sa jätad nad sinna surema, siis teised enam lahingusse ei lähe. Siin on see märk, et keegi ei soovi ei lahingusse minna ega kedagi päästa.

12:45 Esimees Eiki Nestor

Marko Šorin, palun!

12:45 Marko Šorin

Lugupeetud esimees! Austatud ettekandja! Et see näide, mis siin kõlas, 3500 eurot, ei hakkaks elama oma elu, umbes nii, et riigikogulased tahavad nüüd enda makse vähendada, küsin, kas te oskate hinnata, milline mõju võib sellel eelnõul olla üldisele tööhõivele.

12:46 Mihhail Stalnuhhin

Ma ei näe siin üldse seost tööhõivega, kui, siis pigem negatiivset. Kuna seda komisjonis ei arutatud, siis ma võin öelda ainult oma isikliku arvamuse. Tööhõivet mõjutab meie tervishoiusüsteem, mida paremini

see töötab, seda parem. Te kindlasti teate, kui mitu invaliidi, tähendab, tööjõukaotusega inimest on Eestis. Viimane arv, mida ma kuulsin, on see, et nendel lüüsihaigustel käib *circa* 130 000 inimest. Kusjuures neil ei ole ilmselgelt füüsilised traumad, mida ei oleks olnud võimalik vältida, vaid neil on haigused, mida oleks olnud vaja lihtsalt õigel ajal ravida. Selleks on aga vaja kõrgel tasemel meditsiini ja meditsiin sõltub sotsiaalmaksust. See tähendab, et kui tööhõive on meil kõrge, siis on meil rohkem võimalusi, juhul kui me säilitame ja isegi suurendame seda osa, mis sotsiaalmaksust tervishoiu heaks läheb. Kui me seda ei tee või kui me seda osa isegi vähendame, siis ka need 10–20 väga hästi tasustatud spetsialisti, kes võib-olla kunagi siia tulevad, ei kata mitte kuidagi seda tööhõive kadu, mille toob endaga kaasa tervishoiusüsteemi pidev mittetäielik rahastamine.

12:47 Esimees Eiki Nestor

Rohkem komisjoni ettekandjale küsimusi ei ole. Avan läbirääkimised. Jürgen Ligi Reformierakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:48 Jürgen Ligi

Austatud esimees! Austatud Riigikogu liikmed! Sotsiaalmaksu lagi on stampettepanek, mida oskavad teha ka need, kellel majandusest ettekujutust ei ole. Seda pakutakse väga tihti välja ainsa suure ideena, mis peaks majanduse käima tõmbama. Ma olen alati olnud kriitiline selle meetme suhtes, kuna sinna ei ole kunagi lisatud mingit analüüsi, kui palju see siis kedagi toetab, kui suurt tööjõukulude kokkuvõtet võib sellega saavutada eri tüüpi firmades, kui suur üldse firmade kulude kokkuvõtte on või kui pikaajaline see mõju on. Jämedalt öeldes, ma kujutan ette, on see ühes tööjõumahukas ettevõttes aasta, võib-olla äärmisel juhul paari aasta palgatõusu kulu, pigem siiski aasta või lühema aja kulu. Selles mõttes on see nagu õletuli, millega tegelikult ei lahendata pikaajaliselt midagi, kuid tekitatakse tohutu kulu riigieelarvele. Ja kui räägitakse abstraktselt, ilma arvudeta, siis tegelikult on see väga hõre jutt. Muidugi on argumente ka selle idee poolt. Üks on see, et tegeldakse tööjõu maksukoormusega, mis põhjustab meie majandusele konkurentsiprobleemi. Tööjõumaksud on peale ettevõtte tulumaksu järgmised majandust kõige rohkem koormavad maksud ja nendega maksab tegelda. Probleem on muidugi selles, et needsamad inimesed, kes kiidavad maksulae kehtestamist, on hästi iroonilised ja skeptilised tööjõu üldise maksukoormuse vähendamise suhtes. Kui Reformierakond tegi valiku, et ta ei toeta lae kehtestamist, vaid maksumäära alandamist, siis sai ta tuld ja tõrva. Sotsiaalmaksu määra alandamist naeruvääristati, muutes selle vähendamise läbirääkimistel 1%-liseks, mis tegelikult tähendab ju ettevõtetele niisama suurt kokkuvõtet. Aga teiselt poolt pööratakse see ju nüüd tagasi ja kõik on maru rahul. Needsamad sotsiaalmaksu lae propageerijad ütlevad, et sotsiaalmaksu määra alandamine on täiesti vale samm. Selles mõttes on see vastuoluline argument.

Sotsiaalmaksu lae probleem on loomulikult see, et see on üüratult kallis eelarvele ja see on väga halvasti sihitud. Kuigi räägitakse justkui mingist struktuurset nihkest, ei tooda tegelikult esile neid töötajagruppe ega firmatüüpe, kes selle raha endale saaksid. See on jätkusuutmatu meede. Riigid, kus on proportsionaalne tulumaks, ei saa endale poliitilistel põhjustel sotsiaalmaksu lage lubada, see lihtsalt lükatakse ühel hetkel astmelise tulumaksuga uppi. Täpselt selline näide on meie lõunanaabrite juures olemas: seal ei tehtud astmelist tulumaksu, tehti solidaarsussotsiaalmaks. See ainult tõestab seda argumenti, Läti näide on tõepoolest adekvaatne.

Täna siin saalis on justkui avaldanud sellele ideele toetust inimesed, kelle erakond on tuline astmelise tulumaksu toetaja. See ei ole loogiline jutt. Võtke nüüd ennast kokku ja otsustage ära, mida te tahate! Reaalsus on see, et Eesti tööjõu maksukoormus on keskeltläbi küll Euroopa keskmine, mis tähendab, et see on suhteliselt kõrge, aga ...

Palun lisaaega!

12:52 Esimees Eiki Nestor

Kolm minutit lisaaega.

12:52 Jürgen Ligi

... konkurentsi koha pealt madal on ta just kõrgepalgalistel. Nii et me räägime sellest osast, kus konkurentsivõime tegelikult juba olemas on. Selles mõttes olen mina selle eelnõu suhtes skeptiline ja skeptiline on ka minu erakond. Me arvame endiselt, et need, millega me peaksime tegelema, on maksumäärad, mitte maksuerandid.

Nüüd räägin positiivsest poolest. Erinevalt tavapärasest esitas Vabaerakond siiski hulga argumente, mis kaotavad paljud küsimärgid ära. Ta näitas pooltargumentide kõrval ka vastuargumente ja ettekanne oli suhteliselt põhjalik. Kuid kõige tähtsam asi, mida ma tahan esile tõsta, on see, et olukord on muutunud. Need, kelle maksukoormus seni oli suhteliselt madal – see takistas toetada seda eelnõu poliitilistel põhjustel, õigluse, solidaarsuse ja jätkusuutlikkuse põhjuste tõttu –, jäävad nüüd piltlikult öeldes ilma oma esimese samba pensionist. Valitsuse plaanide järgi kaob ära seos makstud sotsiaalmaksu ja esimese samba ehk riikliku pensioni ehk garanteeritud pensioni vahel. See on probleem ja see räägib selle eelnõu toetamise poolt. Seda enne ei olnud. Teine probleem on maksuvaba miinimumi äravõtmine. Väga suur maksuvaba miinimum on olnud ju nendesamade autorite algatus. Nüüd võetakse see ära nendelt, keda me nimetame kõrgepalgalisteks, aga kes tegelikult saavad üsna keskmist palka. See on väga jõhker rahakoti kallale minek. Esimese samba vähendamine on väga jõhker sotsiaalgarantiide kallale minek.

Meie fraktsioon ei ole totaalselt selle eelnõu vastu. Me mööname, et valitsus on teinud suure sammu selles suunas, et sotsiaalmaksu lagi võiks tulla, võttes nendeltsamadelt kõrgepalgalistelt, keda kiidetakse majanduse veduritena, ära esimese samba pensioni ja ka maksuvaba miinimumi. Nii et vaadake poliitikat tervikuna. Astmelise tulumaksu pooldajad ei tohiks siin üldse kahelda, aga teised küll. Aitäh!

12:55 Esimees Eiki Nestor

Kalvi Kõva Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsiooni nimel, palun!

12:55 Kalvi Kõva

Hea esimees! Lisaaega ma ei võta, nii et jõuan õigel ajal valmis. Head kolleegid! Sotsiaaldemokraatliku Erakonna fraktsioon ja erakond tervikuna ei ole minu mäletamist mööda mitte kunagi sotsiaalmaksu lae kehtestamist siin saalis, oma programmis ega kuskil mujal toetanud. Põhjusi selleks on meil mitmeid-mitmeid. Täna keskendun ma kahele neist.

Kui me sotsiaalmaksu n-ö osadeks võtame, siis näeme, et üks selle osa on pensionikindlustus. Kui me pensionikindlustuse osale lae peale paneme, siis peame arvestama sellega, et mingi osa inimesi hakkab saama vähem pensioni, kui me tahame. Küsimus on see, kas me tahame seda, et need inimesed, kes teenivad praegu rohkem, hakkavad selle lae tõttu saama tulevikus vähem pensioni. Meie seda ei taha. Loomulikult tähendaks see lagi ka seda, et kuna sotsiaalmaksust tuleb raha pensionifondi, siis puudujääk suureneks aastate jooksul ju veelgi. See on küsimus rahast. Aga loomulikult, seda me saame laega teha.

Hoopis sisulisem asi on ravikindlustuspoolega. Me kõik ju ostame endale ravikindlustust, mille hind on 13%. Selle hind ei ole mitte x eurot, vaid 13%. Kui me seame sinna peale lae, siis mingitel inimestel on see osa ju väiksem kui 13% ehk nemad jäävad ilma mingist osast sellest, mida me praegu selle 13% eest endale ravikindlustusena ostame, on need siis raviteenused, kinnimakstud haiguspäevad või soodusravimid. See kõik ju laieneb ka meie lastele. Minul on neid kolm, mõnes peres rohkem. Kui me võtame seda 13% selle laega vähemaks, milline on siis see osa, mida need inimesed enam ei saa? Sotsiaaldemokraatliku Erakonna arvates on see halb plaan ja meie fraktsioon ei toeta seda eelnõu ei täna siin saalis ega, ma loodan, ka tulevikus siin Riigikogus. Aitäh!

12:58 Esimees Eiki Nestor

Andres Ammas Vabaerakonna fraktsiooni nimel. Austatud Riigikogu, kuigi tööaeg kohe lõpeb, siis see protseduur, mis on parasjagu käimas, ehk Vabaerakonna fraktsiooni sõnavõtt peetakse lõpuni. Ootame kannatlikult ära. Ma arvan, et Andres ei jõua ühe minuti ja kahe sekundi jooksul kõnet ära pidada.

12:58 Andres Ammas

Lugupeetav eesistuja! Lugupeetavad kolleegid siin saalis! Ma kardan jah, et ma olen liiga pika jutu mees. Head kolleegid, esiteks tahan ma teid tänada küsimuste ja sõnavõttude eest. Mulle tõesti tundub, et tänane arutelu oli argumenteeritum ja sisukam, kui oli arutelu kahel eelmisel korral. Ega seegi, et see arutelu kandus siin teatud mõttes maailmavaatelisele pinnale, ei olnud paha. Ma arvan, et nende küsimuste üle me võime siin saalis teine kordki diskuteerida. Mul oli väga hea meel, et lugupeetud kolleeg Jürgen leidis opositsioonis olles rohkem kui varem aega Vabaerakonna argumente kuulata, nende üle järele mõelda ja neisse süveneda. Selle üle on mul siiralt hea meel. Mul on hea meel, et Reformierakonna esindaja sõnavõtt oli niivõrd asjakohane ja argumenteeritud.

Päris kõik sõnavõttud minu meelest sellised siiski ei olnud. Hoolimata kogu sümpaatiast sotsiaaldemokraatide esindaja vastu pean ütlema, et see põhjendus, nagu me igaüks siin ostaksime endale ravikindlustust 13% ulatuses, jäi mulle natuke hämaraks. See summa, mida kõrgepalgalised inimesed panustavad meie ühisesse tervishoidu ja ravikindlustusse, on ju ikkagi märkimisväärselt suur. Eelmine valitsuskoalitsioon ei suutnud absoluutselt kokku leppida, milline on Eesti tervishoiu jätkusuutlik rahastamine täna, homme, ülehomme, viie aasta pärast, kümne aasta pärast või 20 aasta pärast. Ma väga loodan, et praegune koalitsioon saab äkki selle Eesti elu ühe võtmeküsimusega hakkama. Aga kindlasti ei tohiks see lahendus tähendada seda, et ikka rohkem-rohkem-rohkem, ikka lõputult rohkem. See viiks meid küll ainult hukule.

Täna räägiti siin mitu korda solidaarsusest ja ma tahan ka siia paar mõtet lisada. Jah, solidaarsus on väga sümpaatne põhimõte, aga kehtigu see siis kõigi eelnõude ja ideede suhtes. Eilses Äripäevas oli toodud kaks näidet, kuidas ühele äriühingu juhatuse liikmele ei antud isapuhkust ja kuidas üks teine äriühingu juhatuse liige pidi kõvasti võitlema Sotsiaalkindlustusametiga selle eest, et saada eelpensioni. Kuna ta oli nimekas ettevõtja, siis tal see lõpuks õnnestus. Vabandust, aga need ebakõlad näitavad vähest solidaarsust äriühingute juhatuse liikmetega. Vabaerakond on mitu korda esitanud menetlusse eelnõu, mis käsitleb äriühingute juhatuse liikmete töötuskindlustuse teemat. Töötuskindlustusmakset tuleb sul maksta, kuid kui sa töötuks jääd, siis raha ei saa. See eelnõu on seisnud kuid, nüüd juba aastaid. Olgem siis solidaarsed ka nende inimestega ja võtkem see seadus vastu. Kui solidaarsus, siis juba laiemalt.

Tahan meile kõigile soovida positiivsemat ja mõistvamat lähenemist ettevõtjatele ning vähem umbusku nende vastu. Head kolleegid, mul on ettepanek teile kõigile: jätkame selle eelnõu menetlemist, lihvime ja parandame seda, ärme tõstame seda kõrvale. Aitäh!

13:03 Esimees Eiki Nestor

Istung on lõppenud, jätkame homme.

Istungi lõpp kell 13.03.